

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

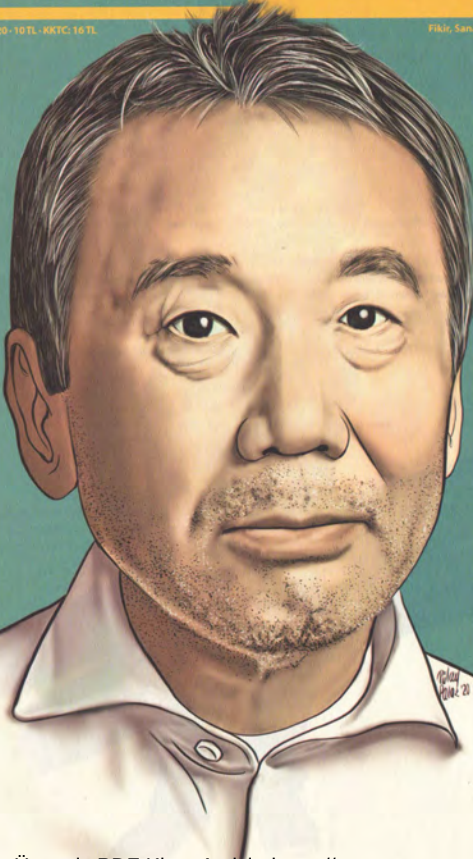
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKA OKUR

SAYI 48 - YIL 6 - ŞUBAT 2020 - 10 TL - KKTC: 16 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Gerçek bazen daha büyük bir yalnızlık getirir."

Mehmet Ali & Akşamsefası

Haruki Murakami

Konu:

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"...ben edebiyattan ibaretim."
FranzKafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 48 - 10 TL | KKTC: 16 TL
kafkaokur.com - konudukkan.com - instagram.com/kafkaokur - twitter.com/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi: Kafka Okur Yayıncılık İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.

Genel Yayın Yönetmeni: Gökhan Demir - **Editör:** Merve Özdoğru - **Kapak ve Sanat Yönetmeni:** Tülay Palaz
Sanat Yönetmeni: Yeliz Akın - **Yayın Danışmanı:** Baran Güzel - **Tasarım ve Koordinatör:** Eren Caner Polat
Tasarım ve Fuar: Süleyman Özkara - **Konu Dükkânı:** Aslı Coşkun Demir

Adres: Müeyyeddade Mah. Tatar Beyi Sok. No:24/B Beyoğlu, İstanbul

İletişim: editor@kafkaokur.com

ISSN: 2148-6824 **Yayın Türü:** Yerel, Süreli Yayın

Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: [212] 454 35 10 Matbaa Sertifikası No: 41157

Dağıtım: Turkuvaş Dağıtım Pazarlama A.Ş.: [216] 585 90 00

Yazarlar

Okan Çil - Soner Sert - Ali Volkan Erdemir - Gonca Özmen - Ufuk Beydemir - Deniz Barut
Kemal Varol - Hakan Bıçakçı - Sabile Talay - Cihan Talay - Cihat Duman - Ezgi Özsan - Nazlı Demet Uyanık
Tarkan Konar - Nazlı Yıldırım - Cem Erciyes - Gizem Demirel Vatandaş - Arda Can Buze

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Tülay Palaz - Cansu Akın - Fulya Kılıncarslan - Barış Şehri - Merve Yiğit - Eren Caner Polat
Yeliz Akın - Vardal Caniş - Gamze Enginer Dizdar - Timuçin Keleş - Bengisu Koyukan
Ayşe Kübra Özkoç - Oya Başkaya - H. Sercan Tunalı - Nilay Adilim

©Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar
elektronik ortamlar da dahil olmak üzere
yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Sorarsan bir kere utanırsın
sormazsan bir ömür boyu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Okan Çil

JAPONYA'NIN MODERN SAMURAYI

“İnsanların yürekleri arasındaki bağ yalnızca uyum üzerinden oluşmuyordu. Aksine, bir yaradan diğerine daha derin bağlar oluşuyordu. Acı acıyla, kırılgnalık kırılgnalıkla yürekleri birbirine bağlıyordu. Elemli çığlıklar olmadan suskunluk, kan toprağa akmadan affediş, insanın içini lime lime eden kayıplardan geçmeden kabulleniş mümkün değildi. İşte bu, gerçek uyumun kökünde var olan şeydi.”

“Yazı yazmak ne iğrenç ve ne güzel şey,” demiş mektubunda Faik Baysal, Oktay Akbal’a. 1943 yılında. Yazmak üzerine, yazarlık üzerine okuduğumuz onca şey gelip gelip bu cümlede toplanıyor sanki. Bayat romantizmden uzak ve alabildiğine rasyonel.

Edebiyatla bir ilişki kuruyorsak eğer, onun korkutucu, dehşetli yanını da görmemiz gerekiyor. Peşinden gittiğimiz kitaplar, yazarlar anlatı ormanında savrulurken, bizler biraz körlemesine biraz da çüretkârlığımıza güvenerek bir yere -nereye- varmaya çalışıyoruz.

Günün herhangi bir vaktinde, durduk yere, üstelik hiç kimse bizden bunu beklemiyorken oturup bir şeyler yazmaya çalışmak neresinden bakarsak bakalım tuhaf bir durum. Bu tuhaflık onca vakte, yalnızlığa ve bir sürü kaygıya sebep olduğu gibi ormanın tekinsizliğini de besliyor bir taraftan. Tekinsizlik arttıkça kaygımız büyüyor, kaygımız büyüdükçe biz küçülüyoruz.

Ne de olsa yazmak, en başta kendimize rağmen yaptığımız bir şey. Maruz kaldığımız ruh hâli sadece bizim için anlamlı. Onlarca karakterle, sonsuz evrenin ötesinde yaratmaya çalıştığımız hikâyeler aslında bizim varoluşumuzla ilintili. Diğer bir deyişle, biz onları var ederken, onlar da bizi var ediyorlar. Kelime kelime, cümle cümle tamamlıyorlar boşluğumuzu. Bu, çift yönlü bir aksiyom. Varlığımız da yokluğumuz da birbirimize bağlı.

Yazmanın iğrençliği ve güzelliği konusunda sayfalarca dert yanabilecekken, Cioran hassasiyet eşiğini daha da yükseltiyor ve bize edebiyata bulaşmanın ne menem bir bela olduğunu şu şekilde hatırlatıyor *Burukluk* kitabında:

“Bir yarısal için ölünce bir dünya düslüyor um”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ATOM BOMBALARININ GÖLGESİNDE

Yeni yılın ikinci sayısında, eserleriyle hepimizi kendine hayran bırakan, büyük Japon yazar Haruki Murakami'yi ağırlıyoruz. Kitapları yaklaşık 50 dile çevrilen ve yayımladığı hemen her ülkede çok satanlar arasına giren Murakami, kendine has üslubuyla da geleneksel eleştirilere kulak asmadan yazmayı sürdürüyor.

Nobel'in en gözde adaylarından biri olan Murakami, hangi dönemeçlerden geçerek bugüne ulaştı peki? 30 yaşına kadar doğru düzgün bir şey yazmadığı hâlde ilk romanıyla ödül almayı nasıl başardı? Münzevi bir hayattan, dünya çapında bir yazar olmaya giden süreçte neler yaşandı? Şimdi Murakami'nin hikâyesine doğru bir yolculuğa çıkalım.

Yıl 1949'du. Türkiye'de Devlet Tiyatroları kurulmasına karar verildi. Almanya, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye bölündü. George Orwell'ın 1984 isimli ikonik romanı ilk kez yayımlandı. Orhan Veli de *Yaprak* dergisini çıkarmaya başladı. NATO'nun kuruluşu ilan edildi. Tarih 12 Ocak'ı gösterdiğindeyse usta yazar Haruki Murakami dünyaya, merhaba, dedi.

Hiroşima'yla Nagazaki'ye atılan "Şişman Adam" ve "Küçük Çocuk" isimli atom bombalarının üzerinden 4 yıl geçmişti. Patlama anında 80 bin kişi hayatını kaybetmiş olsa da radyasyonun sebep olduğu ölümlerin sayısı 450 bini buluyordu. Japonya II. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmış, ABD'nin yaptırımlarına boyun eğmişti. Ülke hem ekonomik hem de duygusal açıdan can çekişiyordu ama yaşamaya devam etmekten başka seçenekleri yoktu.

Murakami, Kyoto'da doğdu. *Baby boom* neslinden. Anne ve babası Japonca öğretmeniydi. Oğulları 2 yaşına bastıktan sonra Kobe'ye taşınmaya karar veren aile, yeni düzene ayak uydurmakta pek zorlanmadı; anne mesleği bırakıp oğluna bakarken, baba öğretmenliğe devam etti. Kobe, Murakami'nin yazarlık kariyerini etkileyen ilk basamak olacaktı.

Ne var ki eğitim hayatında pek parlak bir çocuk değildi Murakami; gayet sıradan, ortalamaydı, görünmez hâledeydi. Okulu sevmiyor, dersleri oldukça sıkıcı buluyordu. Sınavlara geçmek için çalışıyor, gerisini boşluyordu.

Sadece ilkokulda değil, lisede de okula bakışı değişmedi. Ezberci, görevlerle ve ödevlerle dolu bu sistemi içine sindiremiyordu bir türlü. Derslere devam etmesinin tek sebebi, sınıftaki yakın arkadaşları ve hoşlandığı kızlardı, o kadar.

Japonya'nın yeni yeni doğrulmaya başladığı bu yıllarda, Murakami'nin zevk aldığı şeyler bir elin parmaklarını geçmiyordu. Sinemaya gitmek, müzik dinlemek, kedilerle oynamak ve kitap okumak... Evet, kitap okumak. Murakami okuldan arta kalan bütün vaktini okuyarak geçiriyordu. Hem de eline ne geçerse, hiçbir düzen gütmenden sadece okuyordu. Kobe'nin liman kenti olması onun için büyük bir şanstı. Amerikalı gemiciler, yanlarında getirdikleri İngilizce kitapları civardaki sahalara satıp eğlencelerine bakarken, Murakami bu kitapları topluyor ve doğru düzgün İngilizce bilmediği hâlde kendini okumaya zorluyordu.

Genelde dünya klasiklerinden, bilim kurgulardan ve uzun polisiyelerden ibaret kitapları bunlar. Murakami kitapları gömüldükçe hem yepyeni bir atmosfere dalıyor hem de İngilizcesini geliştiriyordu fakat İngilizce notlarında pek bir değişiklik olmuyordu. Ailesi de onu sürekli destekliyordu. Bırak şunları da derslerine çalış, gibisinden bir yaptırım uygulamıyor, çocuklarının şevkine ortak oluyorlardı.

"Benim için okumak denen eylem, başı başına bir okuldu ve ben orada çok sayıda önemli şeyi kendime mal ederek öğrendim. Orada son derece sıkıcı kurallar olmadığı gibi puanlara bağlı değerlendirme de yoktu, en başarılı öğrenciler sıralaması baskısı da. Kuşkusuz zorbalık görme gibi bir şey de yoktu. Ben büyük bir 'sistemin' içine dâhil olarak kendi farklı 'sistemimi' başarılı şekilde kurmuştum."

ÖĞRENCİLİKTE GARSONLUĞA

1960'lı yılların sonlarında, Vanessa Üniversitesi Tiyatro Bölümünü kazanınca Tokyo'ya yerleşme kararı aldı. Saçı, sakalı uzundu ve oldukça isyankardı. Dünyadaki bütün üniversitelerde olduğu gibi, o dönemin Japonya'sında da sırasıyla hareketler hayli revaçtaydı.

*Anılar, insanın vücudunu
içten içe ısıtan şeylerdir.
Fakat aynı zamanda
insanın içini lime lime
de edebilirler.
Haruki Murakami*

Eylemlerin, işgallerin, sloganların ardı arkası kesilmiyordu. Murakami, yapısı gereği içinde taşıdığı muhalefetle beraber çeşitli etkinliklerde boy gösteriyor fakat örgütlü yapı içerisinde bulunmamaya özellikle dikkat ediyordu. Samimi görmüyordu hiçbirini ve manen desteklenmeyen sloganların da içi boş sözcüklere dönüştüğünü teorik ve pratik anlamda gözlemliyordu.

Memur bir ailenin çocuğu olduğu için doğru düzgün bir gelire sahip değildi. Bu yüzden çeşitli işlerde yarı zamanlı olarak çalışmaya başladı. Gündüzleri okula gittigi için de mecburen gece işleri yapması gerekiyordu. Şincuku Kabukiçô'daki barlara bu sayede başladı. O yıllarda barların bulunduğu yerler pek tekin değildi. Bin türlü insanın dolandığı, her türlü pislğin kol gezdiği bir bölgeydi. Murakami de bu sayede sokakları ve insanları daha yakından tanıyordu.

Bir yandan okula gidip bir yandan çalışırken hayatına yepyeni bir renk girdi sonra. İsmi Yoko'ydu. Aralarında kısa sürede başlayan aşk, çok geçmeden evliliğe dönüştü. Ne doğru düzgün bir birikimleri vardı ne de büyük kariyer planları; sadece yaşıyorlardı işte. Evlilikle beraber, hayatın yükünü paylaşıarak çalışmaya başladılar. İkisi de çeşitli işlerle uğraşıyor, eve yorgun argın vardıklarında maaşlarını uç uca ekleyip birikim yapıyor ve onca soruna rağmen gülümsemeye çalışıyorlardı. Böyle bir dünyada birbirlerini bulmaları büyük şanstı. Ne de olsa hâlden anlamak herkese nasip olmayan bir meziyetti.

Tarih 1974'ü gösterdiğinde, birikimlerini çıkarıp önlerine koydular. Sağdan soldan aldıkları borçları da üstüne ekleyerek kendi işlerini yapmaya karar verdiler. Anladıkları meslek aşağı yukarı aynıydı. Bu yüzden Koku-bunci İstasyonu'nun güneyinde Peter Cat isimli bir bar açtılar: Caz, yemek ve içki...

Caz, Murakami için çok büyük bir anlam ifade ediyordu. Kobe'de geçen çocukluğunda, sahaflardan aldığı tek şey kitap değildi; caz plaklarını da ucuza bulabiliyordu. Ta çocukluğundan gelen müzik bilgisini de dâhil edince, hafta sonları canlı performans için evdeki dik piyanosunu da bu yüzden bara 'getirmeye başlamıştı. Birçok caz müzisyeni, Murakami'nin mekânında çalışıyordu.

Yine de refaha ermiş değillerdi. Refah da ne demek, düpedüz fakirlerdi. Kazandıkları parayı borçlara yatırdıklarından, evlerinde ne radyo ne ısıtıcı vardı. Onlar da soğuk gecelerde, beraber yaşadıkları dört kediye sarılıp öyle uyuyorlardı.

Hâl böyle olunca gençliğinden de öğrenciliğinden pek bir şey anlamıyordu Murakami; sadece çalışıyordu. Derslerle arası zaten yoktu ama kitaplardan ayrı kalmaya dayanamıyordu. Her fırsatını bulduğunda okumaya çalışması bundandı. Sonra mı? Sonra bardaki sorunlarla uğraşıyor, sarhoşları dışarı atıyor ve cebindeki üç kuruşa güvenerek kötü davranışlarda bulunan müşterileri sineye çekiyordu.

“Farklı insanları severim. Şu âlemdede, yüzlerindeki sıradanlığı bozmaya çalışarak, düzenli bir hayat yaşıyor gibi görünenler daha güvenilmez olur çünkü.”

Okulda yedinci yılına gelmiş ve hâlâ mezun olmamıştı. Son birkaç dersi kalmıştı ama sınavlara bile vakit ayıracak durumda değildi. Son yılında Şinyo Ando Hoca'nın yanına bu yüzden gitti. Böyleyken böyle dedi. Evli olduğunu ve çalışmak zorunda kaldığını anlattı. Hatta hocasını bara davet etti. Hocası bara gelip de Murakami'nin durumu görünce, hiç zorluk çıkarmadan mezun olmasını sağladı.

Okulu bitirdikten sonra büyük bir rahatlık köktü üstüne. “Artık okula gitmem gerekmiyor,” diye düşünerek hayat mücadelesine dört elle sarıldı.

“BEN DE ROMAN YAZABİLİRİM.”

Yirmili yaşlarının sonundaydı. 1978'in nisan ayıydı. Hava açıktı. Öğleden sonraydı. Yeni sezonun ilk maçını izlemek üzere Cingu Beybol Stadı'na gitmişti. Tokyo Yakult Swallows ile Hiroşima Toyo Carp maçıydı. Murakami sağlam bir Yakult taraftarı olduğu için tribündeki yerini aldı. Elinde bira, çimlere uzanıp maçı seyretmeye başladı.

“Hiroşima'nın ilk atıcısı sanırım Satoşi Takahashi'ydı. İlk atışı yapınca Hilton onu sola doğru güzelce karşıladı, ikinci tabana gönderdi. Sapanın topa değdiği andaki o haz veren ses Cingu Stadı'nda yankılandı. Etraftan şak şak diye alkış sesleri duyuldu. O sırada hiçbir mantığı, hiçbir temeli olmadan, bir anda şunu düşünüyordum: Ben de roman yazabilirim.”

Evet, gerçekten de böyle oldu. Ne büyük büyük idealler ne idealler uğruna çekilen kutsal çileler ne de belirli bir amaç doğrultusunda planlanmış çalışmalar vardı. Her şey kendiliğinden ve birdenbire gelişmişti. Ve Murakami bir roman yazmaya karar verdi.

Maç bittikten sonra kırtasiyeye gidip bir tomar kâğıt ve bir dolma kalem satın aldı. Bara dönüp çalışmaya devam etti sonra. İşi geç vakitte bittiğinden, evindeki mutfak masasına kuruldu ve sabahın ilk ışıklarına kadar yazmaya başladı. Yorgunluğuna yeni bir yorgunluk, heveslerine yeni bir heves eklenmişti. Bu tempoya elinden geldiğince uyarak 6 ay geçirdi. 6 ay boyunca mutfak lambası açık kaldı. Bütün şehir uyurken, Murakami'nin masasından dolma kalemin sesi duyuluyordu.

Japon kompozisyon kâğıdıyla (200 ve 400 karakterlik kâğıt türü. Murakami genelde 400'ü tercih ederdi.) yaklaşık 200 sayfalık bir roman vardı elinde. *Rüzgârın Şarkısını Dinle* isimli romanın ilk yazımı işte bu şekilde gerçekleşmişti. Ne var ki tam anlamıyla bir hayal kırıklığıydı. Romanı baştan sona okuyunca bir zevk kalmamıştı.

“Yazdığım şey roman formatına uyuyordu ama okuyunca hiç ilginç gelmiyordu, okuyup bitirdikten sonra geride bir his bırakmıyordu. Eğer yazarın kişi böyle düşünüyorsa okurun da aynı hislere kapılması işten bile değildi. ‘Anlaşıldı bende roman yazma yeteneği yok,’ diye düşündüm, moralim bozuldu.”

Ama virüs kanına karışmıştı bir kere ve bu virüs ilk taslak üstüne düşünmeye itiyordu onu. Sonra şunu fark etti; “edebiyat” yapmaya çalıştığı için hüsrarla karşılaşmıştı. Geleneksel kalıplarla süslü cümleler kullanmak zorunda hissettiği için, edebiyatı böyle bir şey sandığı için başarısız olmuştu. Yaşadığı aydınlanmayla beraber kollarını sıvadı. Romanı baştan sona yeniden yazacaktı.

Öyle ki hissi bozulmasın diye dolma kalemle kâğıtlarına bile bulaşmadı. Vakti zamanında dolaba kaldırdığı, İngilizce klavyeli daktilosunu çıkarıp masaya koydu. Eli daha da yükseltti; üstelik İngilizce yazacaktı. İngilizce gramer pek hâkim olmadığından kısa cümleler kuruyordu; bol sıfatlar, sıralı cümleler, ağdalı betimlemeler, hepsinden sıyrılırdı. Bu şekilde bir bölüm yazdı. Kâğıdı daktilodan çıkarıp şöyle bir okudu. Hoşuna gitmişti. İkna olmak için dolma kalemle kâğıdına dönüp yazdıklarını Japoncaya çevirdi.

“Dolayısıyla ortaya kaçınılmaz olarak yeni bir Japonca tarzı çıktı. İşte o zaman ‘Ah tamam, bu şekilde Japonca yazayım ben,’ diye karar verdim. Aydınlanmışım sanki.”

Böylelikle *Rüzgârın Şarkısını Dinle*'yi ikinci kez yazdı. Konuyu ve duyguyu korumuş olsa da üslubunu tamamen değiştirmişti. Ortaya çıkan kitabın neye sebep olacağına bilmiyordu, tek bildiği, denediği şeyin yeni olduğuydu.

PROFESYONEL YAZARLIĞA DOĞRU

Aradan yaklaşık bir yıl geçti. Barın yoğunluğu da borçlar da yerli yerindeydi. Her zamanki gibi işten geç çıkmıştı. Öğlene doğru telefonu çaldığında, Murakami hâlâ uyuyordu. Güç bela doğrularak telefonu açtı. Arayan *Gunzo* dergisi editörlerinden biriydi. “Bay Murakami, romanınız Yeni Yazarlar Ödülü yarışmasında finale kaldı,” dedi.

“Aklıma geldiği şekilde yazarak oluşturduğum basit bir eserin finale kalacağına asla hayal etmemiştim. Taslağın bir kopyasını bile çıkarmamıştım. Bu durumda, eğer finale kalmamış olsaydım, o kitap sonsuza dek yok olacaktı. Ve ben belki de bir daha roman yazmayacaktım.”

Murakami, romanını böyle bir dergiye gönderdiğini bile unutmuştu. Ken kûm edip kapattı. Eşile beraber

"Nefret, uzun, kara bir gölgedir. Çok zaman, nefret eden kişi bile nereden geldiğini bilemez. İki yanı keskin bir kılıca benzer. Karşınızdakine şiddetle indirirseniz, kendinizi kesersiniz."

yürüyüşe çıktı sonra. Sevinçten ziyade şaşkınlıktı onunkisi. Derken bir anda ödülü kazana çağını hissetti. Sadece ödülü de değil, çok başarılı bir yazar olacağını hissetti. Öyle, birden-bire.

Nitekim düşündüğü gibi de oldu. Ödülü kazandı. Yıl 1979'du. Kitap, okurlar tarafından sevilse de eleştirmenler tarafından mesafeye, hatta aşağılayıcı eleştirilerle karşılandı. En amiyane tabirle, böyle edebiyat mı olur, deyip işin içinden çıkıyorlardı.

Murakami'ninse yazarlık konusunda bir iddiası yoktu; zaten roman yazmayı, yazarak öğreniyordu. Ne bunun eğitimini almış ne de geçmişinde ciddi bir mesai harcamıştı. O sadece okumayı seviyordu ve sevdiği şekilde yazıyordu.

1982 yılında yazmaya başladığı *Yaban Koyunun İzinde* isimli kitabındaysa duyguyu ve formu kafasında oturtmuştu ama karşı karşıya kaldığı durum onu bir seçim yapmaya zorluyordu. Bardan arta kalan vakitlerde, mutfak masasının üstünde sabahlayarak daha ne kadar gidebilirdi ki? Bu yüzden kararını verdi. Yakınlarının itirazlarına kulak asmadan, çok ciddi bir risk girerek o güne dek işlettiği barı sattı.

"O günlerde yazarlıktan kazandığım parayla karşılaştırıldığında barın maddi getirisi daha yüksekti ama bir cesaretle bundan vazgeçtim. Bütün enerjimi roman yazmaya odaklamak istiyordum çünkü. Bütün zamanımı roman yazmaya verecektim. Çok genel bir söylemle, geri dönmek üzere 'köprüleri yakmıştım.'"

Barı sattıktan sonra Tokyo'dan da taşındı. Şehir merkezinden uzakta bir evde yaşamaya başladı. Her gün düzenli olarak koşuyor, erken yatıp erken kalkıyordu. Bütün varlığıyla romana odaklanmış, yazıyordu. Otuzlu yaşlarının başındaydı.

Kitap yayımlandığında *Gunzo* editörleri tarafından soğuk karşılandı ama okurlar tarafından çok beğenildi ve satış rakamları beklenenin üzerindeydi. Murakami de böylelikle profesyonel yazı hayatına atılmış ve aldığı riskten karlı çıkmıştı. Bütün hayatını edebiyata adanay yazarlık serüveninin ilk sınavı başarılı şekilde aşılmıştı.

Murakami başarılı oldukça, Japonya edebiyatçıları tarafından daha fazla eleştirilmeye başlanmıştı. Zaten II. Dünya Savaşı sonrasındaki Tokyo'daki edebiyat ortamı siyasal anlamda keskin çizgilerle ayrılmış durumdaydı. Hemen hepsi kendi yayınevlerinden kitap çıkarıyor, kendi dergilerinde yazıyor ve kendi estetiğini "gerçek" kabul ediyordu. Günün birinde bu çatışma ortamına Murakami gibi, "aklına estiği şekilde" yazan biri çınca hepsi ortaklaşır gibi onu hedef almıştı. Yazdıklarını değersiz, Batı etkisinde ve şımarıkça görüyorlardı. Murakami'ninse doğru düğün kimsesi yoktu. Tek destekçisi okurlardı.

DÜNYAYA AÇILAN KAPI

1980'lerin ortasına gelindiğinde, yurt dışına çıkma fikrine giderek daha fazla yaklaşmaya başladı. Bir yayineviyle anlaşarak gezi kitabı yapmak üzere İtalya, Yunanistan ve çeşitli Avrupa ülkelerine gitti. Orada edindiği izlenimleri yazarken, eşi Yoko da fotoğrafları çekti. İşte tam da bu yolculuk esnasında yeni romanına başladı: *İmkânsızın Şarkısı*.

İmkânsızın Şarkısı'nı büyük imkânsızlıklarla yazdı. Roma'daki bir kırtasiyeden aldığı tükenmez kalemle defteri tek şınağıydı. Ne çalıştığı düzenli bir yer ne de belirli bir zaman aralığı vardı; her boş anını değerlendiriyordu. Bir kafede yazarken defterine kahve dökülüyor, feribottayken tıklım tıklım insanlar arasında yazıyor, ucuz bir otel odasında, tam da konsantre olmuşken yan odadan seks çılgınlıkları duyuluyordu ama yazmayı bırakmıyordu.

Bu şartlar altında ortaya çıkan *İmkânsızın Şarkısı* tahmin edilenin çok üstünde bir satış rakamına ulaştı. Japonya'da 2 milyon kalemıştı. Murakami de hem bu göstergeden hem

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

de Japonya'daki edebiyat eleştirilerinden, düşmanlığından mı demeli, uzaklaşmaya karar vererek soluğu Amerika'da, New York'ta aldı.

"Bir zaman geliyor, lezbiyenliğe eğilimi olan yirmi yaşında bir kadın oluyorum. Bir zaman geliyor, otuz yaşında işsiz bir ev erkeği. O zaman bana verilen ayakkabıyı giyiyor, o ayakkabının numarasına göre hareket ediyorum. Hepsini bu. Ayak numarama göre ayakkabı ayarlamak yerine ayakkabı numarasına göre ayağımı ayarlıyorum... Çünkü bu hayali bir şey. Rüyada olanla aynı şey. Rüya -hem uyurken görülen hem de gözünüz açıkken görülen düş olabilir bu- seçme şansınızın olmadığı bir şeydir. Temelde bu akışa uymaktan başka çarem yok. Ve bu akışa doğal olarak uyduğumda pek çok 'yapamayacağım şeyi' özgürce yapar hâle geliyorum. Roman yazmanın verdiği büyük sevinç işte tam olarak budur."

1990 yılıydı. Murakami kırklı yaşlarındaydı. İlk olarak KI (Kodansha International) yayıneviyle çeşitli görüşmeler yaptı. Burası Japon kökenli, Amerika'ya açılmaya çalışan bir yayıneviydi. Yapılan anlaşma sonucunda mutabık kalınan ilk kitap *Yaban Koyunun İzinde*'ydi. Alfred Pennyworth çevirisiyle çıkan kitap olumlu eleştiriler alsa da KI, yeni bir yayınevi olduğundan kitabın raf ömrü uzun sürmedi. Japonya'da 2 milyon satıp Amerika'da bu denli görmezden gelinmek Murakami için hayli şaşırtıcıydı.

Derken bir arkadaşının tavsiyesi uyarında, önce ciddi bir dergide, sonra da New Yorklu büyük bir yayıneviyle görüşmesi gerektiğini anladı. Bu işin başka oluru yoktu. Murakami ICM ajansı ile anlaştıktan sonra Random House isimli yayıneviyle masaya oturdu. Tabii bu görüşmeleri yapabilmesinin belki de en büyük nedeni, 10 Eylül'de, *The New Yorker* dergisinde yayımlanan *Televizyon İnsanları* adlı öyküydü. Çünkü *The New Yorker*'da yayınlanmak için popülarite bile işe yaramıyordu. Hatta *Çavdar Tarlasında Çocuklar*'dan sonra Salinger'in yazdığı *Franny* ve *Zooey* bile dergi tarafından reddedilmiş, ancak baş editör William Shawn'ın baskısıyla yayımlanabilmişti.

Murakami her ne kadar "büyüklerle" çalışmaya başlamış olsa da işin peşini bırakmıyordu. ICM'in yönetiminden Amanda "Binky" Urban sadece İngilizce eserleri değerlendirebileceğini söyleyince, Murakami eserini İngilizceye çevirtti ve çevirinin edisyonunu yaparak ICM'e öyle gönderdi.

ICM'in yaptığı görüşmeler sonrasında Murakami'nin kitapları Knopf yayınevinden çıkmaya başladı. Başta Boston ve San Francisco olmak üzere, kısa sürede Amerika'nın her yerine yayılan Murakami'nin okur kitlesi neredeyse Japonya'dakine bedel oldu, bir zaman sonra onu da aştı. 2000 yılından sonra, *Sahilde Kafka*'yla beraber de yazdığı bütün kitapları, yayımlandığı hemen her ülkede çok satanlar arasına yerleşti.

Amerika'dan sonra Avrupa'ya açıldı. Oradan Rusya'ya ve Doğu Avrupa ülkelerine. Akabinde Çin, Kore, Tayvan gibi Doğu Asya ülkelerine, Türkiye'ye... Toplamda 50 dile ulaştı.

Murakami'nin başarısı sadece yeni ve yaratıcı olmasından değil, disiplinli ve titiz bir yazar olmasından da kaynaklanıyordu. Profesyonel hayata geçiş yaptığında bu yana oldukça düzenli bir hayat sürüyordu. Erken yatıp erken kalkıyor, kendine bir kahve demliyor, sonra da masaya oturup yazmaya başlıyordu. Günde ortalama 5 saat çalışıyor ve 10 sayfa (400 karakterli Japon kâğıdı) yazmadan yerinden kalkmıyordu. Birinci yazımı bitirdikten sonra kısa bir ara verip ikinci yazıya başlıyor, onu da tamamladıktan sonra ciddi bir edisyona giriyor ve editörlere pek güvenmediğinden, romanını ilk olarak eşine okutuyordu. İlk eleştirmeni her zaman için Yoko oluyordu. Ta öğrencilik yıllarından, onca ekonomik zorluktan ve uykusuz gecelerden sonra yine dönüp birbirlerinin ağızlarına bakıyorlardı.

Murakami 71 yıllık hayatının 41 yılını edebiyatla geçirerek, günümüzün en güçlü kalemlerinden biri hâline geldi. Geriye dönüp baktığımızda, bu uzun yolculuğun her bir aşamasının çalışkanlıkla, sabırla ve özgüvenle dolu olduğunu görüyoruz. Bu romanlar başka türlü nasıl yazılabilirdi ki?

Peter Cat'i sattığın için minnettarız Murakami.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Bir şey gibi olmamak,
asla kötü değildir.
Henüz bir çerçeveye
sıkıştırılmadığın
anlamına gelir...
Haruki Murakami

MURAKAMİ'NİN ÇEVİRMENİ ALİ VOLKAN ERDEMİR İLE RÖPORTAJ

Çevirmen Ali Volkan Erdemir eğitimini Ankara Üniversitesi DTCF Japon Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Ardından Kyoto Üniversitesinde yüksek lisans ve doktora yapan Erdemir, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Japon Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde göreve başladı. 11 yıldır başkanlığını yürüttüğü bölümde, Japon edebiyatının yanında, Japon kültürü ve sineması üzerine de dersler açan Erdemir, okur tarafından ünlü yazar Haruki Murakami'nin çevirmeni olarak tanınıyor. Ali Volkan Erdemir ile Murakami'yi konuştuk.

Klasik olarak başlayalım. Kimdir Ali Volkan Erdemir?

Öncelikle bir edebiyatsever. Vazgeçilmezleri arasında Metallica, Mozart dinlemek ve yürümek yer alır... Meraklı bir müzegezerdir. Bilimsel yayınlar yapan bir akademisyen olmanın yanı sıra akademik odadaki Japon yazarların eserlerini çevirir.

Murakami'yle ilgili unutmadığınız bir anınız var mı?

Geçen sene Murakami'nin 40. yazarlık meslek yılı ve 70. yaş günü için Tsukuba Üniversitesi'nde Murakami'nin çevirmen, çizer ve editörleri ile akademisyenlerin katıldığı uluslararası bir sempozyum düzenlendi. 12 Ocak'ta akşam yemeğinde dünyanın farklı yerinden gelen çalışanlarıyla birbirini tanıyan insanlar yüz yüze sohbet etme imkânını değerlendirirken, ertesi gün birbirimize itiraf ettğimiz üzere, Murakami'nin bize sürpriz yaparak kapıdan içeri geleceğinden emindik. Kapıdaki her harekette başımız oraya çeviliyor, yeni yemek getiren ya da içki servisi yapan görevlilerle birbirimize gülümsüyor, sonra yine sohbete devam ediyorduk. Bir saat kadar sonraydı, "Gelmeyecek galiba," dedim yanımda oturan Kat Menschik'e, o da kulağıma fısıldadı: "Murakami doğum günü için Hawaii'de."

Pek çok Japon yazarın kitabını çevirdiniz/çeviriyorsunuz. Sizin için bu yazarlar arasından Murakami'yi daha özel yapan şey ne?

Murakami dışında kitap oylumundaki eserlerini çevirmeyi tercih ettiğim yazarlar Yukio Mishima ve Kenzaburo Oe. Bunun yanı sıra Tokuda Shusei, Akutagawa Ryunosuke, Dazai Osamu, Natsume Soseki üzerine makale ve bildirilerim var. Ayrıca Natsume Soseki, Miyazawa Kenji, Natsuo Kirino, Edogawa Ranpo ve Tanizaki Junichiro üzerine yüksek lisans tezi danışmanlıklarım var; böylece Türkiye'de modern ve çağdaş Japon edebiyatının kök salmasını ümit ediyorum. Bu yazarların içinde ise Murakami'yi, bugün dünyada eserleri en çok konuşulan nitelikli ve ilginç yazarlardan biri olması ve akademik çalışma değeri taşımasının yanı sıra bizi okur olarak da benimsedi. Onun romanlarındaki kendi hâlinde, sakin bir yaşam süren usul yürekli karakterleri, o karakterlerin dünyadaki derinliği...

içine sürüklendikleri sorunları çözme gayretleri bana "tanındık" geliyor. Öte yandan Murakami'nin eserlerini Türkçeye çevirirken bazen bastılığı yanıltıcı olan bir cümlemin çevirisini saatlerce düşündüğüm oluyor, bazen sonraki cümleyi daha onu okumadan tahmin ediyorum. Bu da benim için bir çeşit terapi oluyor. Dahası, Murakami çevirileri bana birçok edebiyat arkadaşı kazandırdı, kazandırıyor.

Murakami'nin eserlerini çevirirken Japonya kültürü ile Türkiye kültürü arasındaki dengeyi nasıl kuruyorsunuz? Örneğin Türkçede karşılığı olmayan bir kelimeyi, neleri baz alarak çeviriyorsunuz?

Bugün Japonya deyince akla ilk gelen sözcüklerden ikisi samuray ve geysa; bu iki sözcük Türkçe okunusuyla da Türk Dil Kurumu sözlüğünde yerini aldı. Öte yandan wabi/sabi, ikigai, kaizen gibi kimi sözcüklerin ardında Japon kültürüne özgü bir birikim vardır. Japonisme/Japonizm de aslında 1850'lerden itibaren Fransa'da başlayan ve tüm Avrupa'ya yayılan Japon seramik, resim gibi öğelere duyulan tutkuyu da içeren Japonya modasıdır. Ancak bu kültür öğeleri son yıllarda Batılı yazarlar tarafından kişisel gelişim kitabı olarak derleniyor, ülkemizde de benzer şekilde kabul ve ilgi görüyor. Böylece bir toplumda yüzlerce yıl boyunca oluşmuş bu öğeler hızlı bir şekilde diğer toplumların ihtiyacına uyarlanmış oluyor.

Çevirideyse, bir sözcüğün tam kültürel karşılığı olmadığında, o sözcükleri metin içinde olduğu hâliyle kullanıp kısa ve anlaşılır dipnotlar vermeyi tercih ediyorum. Ancak bu Murakami çevirilerinde sık olmuyor, Japonya dışında kavranması güç Japon kültür öğelerini çok sık kullanmıyorum çünkü.

Çevirmeni olduğunuz için Murakami'yi Türkçeden okuyan ilk kişi sizsiniz. Japoncadan okumakla Türkçeden okumak arasında bir fark var mı? Nasıl açıklarsınız?

Çeviri tekniği açısından söyleyeyim ilkin. Japoncada pek çok şey doğrudan söylenmiyor. Dolayısıyla da belirsiz görünebiliyor. Üstelik genelde özne kullanımı olmayan, ekten öznenin belirlenemediği, tekil-çoğul ayrımının özel sayı kullanılmazsa anlaşılamayabileceği bir dil. Dahası çok katmanlı ve çok dilliyer. Ne var ki Murakami metninin

Fotoğraf: Mehmet Ali & Akşamsefası

İngilizceye çevrileceğini bildiği için Japoncanın bu özelliklerinden çoğu zaman anlaşılır bir şekilde özne kullanımı yapıyor. Ayrıca Japoncanın belirsizliğini aşmak için de "açıkçası", "dürüst olursam", "kesinlikle" sözcüklerini sıklıkla kullanıyor. Böylece, kanımca, belirsizliğin üstesinden geliyor. Yine de metninde tekil/çoğul ayrımının belirsiz kaldığı yerler olabiliyor. Bunu da metin içindeki bağlamdan çıkarmak durumundasınız.

Bir röportajınızda, Murakami'nin çevirmenlerinden Mette Holmes'tan, "Yaptığı Murakami çevirilerinin kapak tasarımında söz sahibi olduğu gibi Avrupa'da Murakami konulu sempozyum ya da kitap tanıtımlarına katılımının tüm masrafları yayınevi tarafından finanse ediliyormuş," sözleriyle bahsederken, çevirmen olgusunun Türkiye'de gereği kadar saygı görmediğini belirtiyorsunuz. Bu hususu daha da açmanızı istesek nasıl yorumlarsınız?

Bu verdiğim örnek bir yandan da o çevirmenin yaşadığı ülkenin kültüre verdiği önemin derecesini ve ekonomik gücünü göstermiyor mu?

Türkiye'de iş yükü ve yaşam yükü çok ağır. Sadece üniversitede değil, postane, kargo şirketleri, kırtasiye, kafe gibi yerlerde çalışanlarla yaptığım kısa sohbetlerde görüyorum ki dertler aynı: Bir kişi neredeyse iki, üç kişinin sorumluluğunu sırtlanıyor ve bunun maddi manevi karşılığını alamıyor. Yayın dünyasındaki çalışma şartlarında da benzer güçlükler yaşıyorlar. Bu da beraberinde telaşı getiriyor.

Dahası, Türkiye'de yaşıyor olmanın verdiği yaşam yükünün de çok ağır olduğu ortada; toplumsal anksiyeteden, bir anda sözlü ya da yazılı olarak bir konu hakkında

likesinden veya tam aksine içini dolduramayacağımız için perişan olacağımız kahraman/idol rolüne sokulma riskinden, yaya geçidinden geçerken araba altında kalıp can verme trajedisinden eşit derecede mustaribiz. Dolayısıyla yapılan işteki tatminsizlik ve telaşa bir de bu olumsuzluklar ekleniyor. Bu ikisi birleşince de kaos ortaya çıkıyor. Bu durumda da kitap kapağı tasarımında çevirmenin görüşünün alınması için genel olarak koşullarımızın iyileşmesi ve kültür anlayışımızın daha zenginleşmesi gerekiyor.

2020'de Murakami'nin yeni bir kitabı gelecek mi?

Evet, 2020 Murakami'nin Türkçe çevirileri için özel bir yıl. Öncelikle 2020, Murakami'nin mevcut romanlarının Türkçede tamamlanacağı bir yıl olacak. *Fare Üçleme*'sinin ikinci kitabı *Pinball*, 1973 ve o seri içinde yer almasa da Fare'nin söz konusu edildiği *Dans Dans Dans* Murakami severlerle buluşacak. Bunun tam da Çin takvimi, dolayısıyla klasik Japon takvimine göre Fare Yılı'na denk gelmesi Murakami'nin eserlerindeki gibi büyümlü bir şey bence.

Üçüncü Murakami çevirisi ise, Hüseyin Sermet, Gülsin Onay, Fazıl Say, İdil Biret gibi coğrafi ve kültür sınırlarımızı aşmış sanatçılarımızı severek takip eden klasik müzikseverlerin özellikle heyecanla karşılayacağı bir söyleşi kitabı: Murakami'nin Seiji Ozawa ile sohbeti. Dünyaca ünlü orkestra şefi, müzisyen Ozawa, Nobel Edebiyat Ödüllü Japon yazar Kenzaburo Oe'nin 2001 yılından itibaren çocuklar için yazma kararı almasına da önyak olmuş biri. Murakami'nin yazar, psikiyatr gibi dünyada tanınmış Japonlarla yaptığı söyleşi kitapları arasında bu kitap müziği ele alıyor, elbette içinde edebiyat, kültür, gündelik yaşam üzerine konuşmalar da var alıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

HARUKİ MURAKAMI DANS DANS DANS

"Haruki Murakami'nin Türkiye'de henüz yayınlanmamış Dans Dans Dans adlı romanının bir bölümü, Ali Volkan Erdemir'in Japonca aslından yaptığı çeviriyle ilk kez KAFKAOKUR'da."

"Baksana, sen Aya dönüyor musun hâlâ?" diye soruyor kıs kıs gülerек. Yatakta, çıplak bedenini bedenime dayadığı hâlde. Göğsü yanıma değiyor. Şafağın sökmesine yakın vakte dek genelde bu şekilde konuşurduk. Otobandan gelen ses aralıksız devam ediyor. Radyoda monoton bir The Human League şarkısı çalıyor. The Human League. Ne aptalca bir ad. Ne diye böylesine anlamsızca bir ad takmışlar acaba? Eskiden insanlar müzik gruplarına düzgün adlar verirdi. The Imperials, The Supremes, The Flamingos, The Falcons, The Impressions, The Doors, The Four Seasons, The Beach Boys.

Bunları söylediğimde gülüyor kız arkadaşım. Bana, sen de bir tuhafısın, diyor. Nerem tuhafımsı ki benim! Bence ben, son derece düzgün düşünceleri olan, son derece düzgün bir insanım. The Human League.

"Seninle olmayı seviyorum," diyor. "Biliyor musun bazen seni çok özledim. Şirkette çalışırken falan."

"Hi hi," diyorum.

"Bazen" i vurgulayarak söylüyor. Sonra otuz saniye kadar bekliyor. The Human League'nin şarkısı bitiyor, bilmediğim bir grubun şarkısı başlıyor. "İşte sorun bu," diye devam ediyor, "ben seninle birlikte olmayı seviyorum ama her gün sabahtan akşama kadar birlikte olayım diye düşünüyorum. Her nedense."

"Hi hi," diyorum.

"Seninle huzursuz falan değilim. Yalnızca birlikteyken bazen havanın inceldiğini hissediyorum. Sanki Ay'daymışım gibi."

"Benim için küçük bir adım ama..."

"Ofi, şaka yapmıyorum," deyip doğruluyor ve bakışlarını ayırmadan yüzüme bakıyor.

"Bunu senin için söylüyorum. Senin iyiliğin için. Benden başka biri var mı? Nasıl? Sana bunun gibi şeyleri söyleyen başka biri, var mı?"

"Yok," diye yanıtıyorum dürtüştü. Başka tek bir kişi bile yok.

Yeniden uzanıyor, göğsünü nazikçe yan tarafıma yaslıyor. Avucumla sırtını okuyorum.

"Her neyse, bazen sanki Ay'daymışım gibi hava inceliyor, seninle birlikteyken."

"Ay'ın havası ince değil ki," diye belirtiyorum. "Ay yüzeyinde hiç hava yok. Bu yüzden..."

"İnce!" diyor kısık sesle. Söylediğimi duymazdan mı geldi, yoksa hiç mi işitmedi, anlamıyorum. Ancak sesinin kısık olması beni heyecanlandırıyor. Neden bilmiyorum ama beni heyecanlandıracak bir şey içeriyor kısık sesi. "Bazen inceliyor. Ve ben senin tamamen farklı türde bir hava soluduğunu düşünüyorum. Öyle olduğunu algılıyorum."

"Veri eksik," diyorum.

"Senin hakkında hiçbir şey bilmediğimi mi kastediyorsun bununla?"

"Ben kendim de kendim hakkında pek bir şey bilmiyorum," diyorum. "Gerçekten öyle. Felsefi açıdan falan demiyorum bunu. Gerçek anlamda söylüyorum. Tamamen veri eksikliği."

"İyi de sen otuz üç yaşında değil misin?" diyor. O, yirmi altı yaşında.

"Otuz dört," diye düzeltiyorum. "Otuz dört yıl iki ay."

Başını sallıyor. Sonra yataktan kalkıyor, pencere önüne gidip perdeyi açıyor. Pencerenin dışında otoyol görünüyor. Yolu üzerinde kemik kadar beyaz sabah, saat altı, Ay salınıyor. Kız arkadaşımın üzerinde benim pijamam var.

"Haydi Aya dön," diyor parmağıyla Ay'ı işaret ederek.

"Soguk değil mi?" diyorum.

"Soguk dediğin Ay mı?"

"Hayır. Şimdi durduğun yer?" diyorum. Aylardan şubat. Pencerenin önünde dikilmiş, ağzından beyaz soluğu çıkıyor. Ben dedikten sonra, soğukun farkına varıyor.

Aceleyle yatağa geri dönüyor. Kucaklayıp sarılıyorum. Pijama çok soğuk. Burnunun ucunu boynuma sokuyorum. Burnunun ucu çok daha soğuk. "Seni seviyorum," diyor.

Ona bir şey demek istiyorum ama ağzımdan bir şey çıkmıyor. Ona iyi hisler besliyorum. Böyle ikimiz bir yatağın içinde çok eğlenceli vakit geçiriyoruz. Ben onun bedenini ısıtmayı, usulca saçını okşamayı seviyorum. Onun küçük horlamalarını, sabah olunca onu işine uğurlamayı, onun hesapladığı -hesapladığını tahmin ettiğim- telefon faturasını almayı, ona büyük gelen pijamamı üzerinde görmeyi seviyorum. Ama tüm bunları gerektiğinde dile getirmeyi bir türlü beceremiyorum. Ona aşık olmadığım gibi bu hissettiğim sevgi de değil.

Bu duyguyu ne demeli?

HARUKİ MURAKAMI'DEN YAZARLIK DERSLERİ

Kendisinin deyimiyle "tesadüf eseri" profesyonel yazar olan Murakami, aradan geçen yıllarda, yazma eylemi üzerine pek çok yerde düşüncelerini dile getirdi. 30'lu yaşlarının başında kaleme aldığı metinlerden bugüne değin, dile kolay, 40 yıl geçti ve Murakami, üretmeye devam etti/ediyor. Davet edildiği bütün oturumlarda, televizyon programlarında, gazete röportajlarında, kalabalık söyleşilerde hep soruldu: Nasıl yazıyorsunuz?

Biz de Murakami'nin verdiği cevaplardan, kaleme aldığı yazılardan bir derleme yapıp, yazarın yazma kavramı üzerine teorik bakışını ve pratik faaliyetlerini bir araya getirdik.

1. Yetenek ya da Cesaret

"Az da olsa yeteneği olan birinin müteşsem bir roman yazması hiç de olasılık dışı değildir. Kendi durumumu örnek olarak göstermekten biraz çekiniyorum ama, ben roman yazmak konusunda hiç eğitim almadım. Üniversitede Edebiyat Fakültesi Tiyatro Bölümünde öğrenim görmüş olsam da o dönemin koşullarında neredeyse hiçbir şey öğrenmedim diyebilirim. Uzatığım saçlarım ve sakalımla, üzerimdeki kirli kıyafetlerle etrafta boş boş dolanıp duruyordum sadece. Özellikle yazar olmak gibi bir niyetim olmadığı gibi yazma alıştırmaları da yapmıyordum. Bir gün birdenbire karar verip 'Rüzgârın Şarkısını Dinle' adlı ilk romanımı (romana benzeyen o şeyi) yazdım ve bir edebiyat dergisinin 'Yeni Yazarlar Ödülü'nü kazandım. Sonra da kendimi, yazarlığı bir meslek olarak yaparken buldum. 'Bu kadar basit mi gerçekten?' diye kendim bile ister istemez şüpheye düşmüştüm. Gerçekten de bu kadar basit olmuştu."

2. Çalışmak

"Bence, roman yazmak temelde çok 'yavaş' bir iştir. Zekice bir yanı neredeyse hiç yoktur. Bir başına bir odaya kapanır, 'Bu değil, bu da değil' diyerek dikkatli bir şekilde cümleleri evirip çevirirsin. Masa başında var gücünle düşünerek bütün gün çalıştın, bir metnin yazınsal kesinliğini birazcık da olsa artırdın diye kimse sana alkış tutmaz. 'Çok iyi olmuş' diye sırtını sıvazlayan biri de çıkmaz. Tek başına öylece oturur, başını sallayarak kısık sesle, 'Hımm, hımm' diyerek kendini onaylar durursun sadece. Kitap olarak basıldığında ise, o tek satırdaki yazınsal kesinlik dünyada tek bir kişinin bile dikkatini çekmeyebilir. Roman yazmak böyle bir şeydir işte. Çok emek gerektiren son derece sıkıcı bir iştir."

3. (Sürekli) Yazmak

"Bir roman yazmak o kadar da zor değildir. Üstün kalitede bir roman yazmak, kişiye göre değişse de, o kadar da zor olmayabilir. Kolay olduğunu söyleyemem ama olmayacak bir şey de değildir. Ama roman yazmayı sürdürmek, işte bu oldukça zordur. Yirmi yıl, otuz yıl boyunca aktif olarak roman yazarlığı mesleğini sürdüren, her biri belli sayıda okur kazanmış bu kişilerin, roman yazarı olarak, bir şekilde üstün, kuvvetli bir öz gibi bir şeye sahip olduğunu düşünüyorum. İlgüdüsel olarak roman yazmadan duramama. Bunu yapabilmek için, özel bir nitelik gereklidir. Bu muhtemelen 'yetenek'ten biraz farklı bir şeydir."

4. Yazmak Mutluluktur

"İlk romanımı yazarken hissettiğim, yazma 'hissinin güzelliği' ve 'eğlencesi' şimdi de değişmedi. Her sabah erkenden uyanıp kahve demler, büyük bir kupaya kahve doldurur, kupamla birlikte masamın başına geçer, bilgisayarı açarım. Sonra, 'Peki şimdi ne yazayım?' diye düşünceler dalarım. O sırada kendimi gerçekten mutlu hissederim. Yazmanın ısrar verdiğini bir kez bile düşünmedim. Bir türlü yazamayıp acı çektiğim de (ne iyi ki) hiç olmadı. Öyle ya, eğer eğlenceli olmasa roman yazmanın ne anlamı olacaktı. Roman yazmanın çok zahmetli bir iş olduğu düşüncesini bir türlü anlamadım. Roman, içinden taşıp geldiği gibi, kolayca yazdığın bir şey değil midir ki?"

Roman, içinden taşıp geldiği gibi kolayca yazdığım bir şey değil midir ki?

Haruki Murakami

5. Özgün Olmak

"Belli bir anlatımcıyı 'özgün' olarak nitelendirmek için onun temelde şu koşulları sağlaması gerekir.

- Diğerlerinden açıkça farklı, eşsiz bir tarz (yazım tarzı, form ya da renk) sahibi olmalıdır. Biraz izleyince bunun o kişinin kendini ifade ediş şekli olduğunu (çoğu zaman) hemen anlamak gerekir.

- O tarzı kendi gücüyle geliştirmelidir. Zamanın geçişiyle birlikte tarz da gelişir. Olduğu yerde aynı şekilde durmaz. Bir anlamda kendiliğinden olur bu. İçsel bir kişisel devrim gücüne sahip olmalıdır.

- Bu eşsiz tarz zamanla standart haline gelir, insanların ruhlarına işler ve değer belirleme standartlarının bir parçası olarak kabul edilmeye başlar. Ya da sonraki zamanlarda bol bol referans gösterilecek bir kaynak halini alır.

Neyin özgün olup olmadığının kararını vermeyi eserin alıcısına, 'yeteri kadar zaman geçmesi' koşuluyla bırakmak gerekir. Yazarın yapabileceği tek şey, eserini en azından kronolojik anlamda 'gerçek bir örnek' olarak bırakmak üzere var gücünü kullanmasıdır. Kendi eserinden ikna olarak, eserinden bir tane daha bile yazıp, okuyucuyla buluşmak.

ihtişam yaratarak kendince 'eser çizgisi'ni kronolojik olarak kurmasıdır."

6. Yazmak Özgürleştirir

"Bu tamamen benim kişisel düşüncem ama, eğer siz de bir şeyleri özgürce ifade etmeyi arzu ederseniz, 'Ben neyi istiyorum?' yerine 'Bir şey istemeyen ben en başta nasıl biriyim/nasıl bir şeyim?' diye düşünmeniz, o görüntüyü zihninizde canlandırmanız iyi olabilir. 'Ben ne istiyorum?' sorusunun peşine düşünce konu kaçınılmaz olarak ağırlaşır. Ve çoğu durumda konu ağırlaştıkça özgürlük de sizden uzaklaşır, adım atmak zorlaşır. Adım atmak zorlaştıkça da cümlelerin gücü yiter gider. Gücü olmayan cümleler okuru -hatta yazarın kendisini bile- yakalayamaz."

7. Roman Yazarının Hazırlığı

"Roman yazarı olmak isteyen biri için en önemli şey, her şeyden önce çok kitap okumaktır. Harika romanları da, pek o kadar harika olmayan romanları da, hatta değersiz romanları bile (hiç) sorun etmeden, ardı ardına bolca okumak. Çünkü okuyucuya çok anlatının içinden geçmesini

sağlamak. Gözleriniz sağlamken ve bol bol boş vaktiniz varken yapmanız gereken tam olarak budur. Roman yazmak için roman denilen şeyin nasıl bir yapısı olduğunu en temelden deneyimle idrak etmek gerekir. 'Omlet yapmak için önce yumurtayı kırmak gerekir' demekle yaklaşık aynı mantık, bilindik bir şey. Sonra -eline kalem alıp yazmaya başlamadan önce- gereken şey, kendi gözünüle gördüğün şeyleri ve olayları detaylı bir şekilde gözlemlene alışkanlığı edinmektir. 'O şöyledir', 'Bu böyledir' gibi net sonuçlara ulaşan insanlar pek de roman yazarı olabilecek türde kişiler değildirler. Roman yazarı olmaya eğilimi olan kişi, söz gelimi 'O böyledir' gibi bir sonucu aklında ulaşsa da ya da farkında olmadan bu sonucu ortaya koysa da kendi kendine 'Yok, yok, dur biraz.' diyerek durup bir daha düşünen kişidir. 'Öyle kolayca karar vermiyeyim. Bakarsın birden yeni bir unsur ortaya çıkar, konu 180 derece dönebilir.' diyen kişidir."

8. Romancının Konusu

"Roman yazmaya çalıştığım ilk günlerde yazacak iyi bir konu gelmemiştir aklıma. Babamın kuşağınıninki gibi savaş tecrübem yoktu, bir önceki kuşak gibi savaş sonrası karmaşa ve kıtlık zamanlarını da deneyimlememiştir; devrim görmediğim gibi, şiddetli, kötü muamele görmemiş, ayrımcılığa da uğramamıştım. Görece sakin bir banliyö mahallesinde yaşamış, normal işler yapan bir aile tarafından yetiştirilmiş, hayatımda memnuniyetsizlik ya da tatminsizlik yaşamamıştım; çok mutlu da değildim mutsuz da, budur diyeceğim bir özelliği olmayan, sıradan bir çocukluk geçirmiştir. İlk romanım 'Rüzgârın Şarkısını Dinle'yi yazmaya çalışırken, 'Yazacak bir şey yok'u yazmaktan başka bir şey yok ki?' duygusunu derinden hissetmiştim. Yoksa şöyle mi demeliyim; 'Yazacak bir şey yok'u aksine bir silah haline getirip oradan bir roman yazmaya girişmek dışında bir şey yok. Öyle yapmazsak elimizde önceki kuşağın yazarlarına karşı koyacağımız bir yöntem olmaz. Bir şekilde elindekilerle hikâye üretmek değil midir aslolan?"

9. Yazar Yalnızdır

"Sebebi ne olursa olsun bir kere roman yazmaya başlayınca yazar yalnız kalır. Hiç kimse ona yardım edemez. Kimi yazarların yanında araştırmacıları olabilir ama onların görevi sadece belge ve materyal toplamaktır. Hiç kimse yazarın aklındakileri düzenleyemez; hiç kimse uygun sözcükleri bulup da ona getiremez. Kendi başına başladığı işe yine kendisi devam etmek ve o işi bir başına tamamlamak zorundadır. Son günlerdeki profesyonel beyzbol takımlarındaki top atıcıları gibi yedi kere atış yapıp sonrasını yardımcı atıcıları bırakıp bankta oturup terini silmek diye bir şey söz konusu değildir. Roman yazarının durumunda, yedek oyuncu kulübesinde yedek atıcı yoktur. Bu yüzden de uzatmaya gidildiğinde, artık on beş mi olur, on sekiz mi olur, maçın sonuna dek tek başına atış yapmaktan başka şans da yoktur."

10. Değerlendirme

"Kendi yazdığım bir eserin harika olup olmadığının, öyle ise ne kadar harika olduğunun kararını ben veremem. Bu tür şeyleri yazarın kendisinin söylemesi gerekmez zaten. Eser hakkında değerlendirme yapacak kişiler, hiç kuşkusuz okurlardır. Ve o eserin değerini açığa çıkaracak şey de zamandır. Yazarın susup bunu beklemesinden başka yapacak bir şey yoktur. Eğer iyi yazamamışsam o eserin yazıldığı noktada benim bir yazar olarak gücüm yeterli gelmemiş demektir – işte hepsi bu. Kendi 'gerçek hissimize' her şeyden çok güvenelim. Etraf ne derse desin, etkilenmeden. Yazarın taraf için de, okuyanın taraf için de 'gerçek his'ten üstün başka bir temel yoktur."

Nesnel bir başarıya ulaşsın ya da ulaşmasın, popüler olsun ya da olmasın, zengin ya da yoksul, beyaz ya da siyah olsun, kalem erbabı bütün yazarların, yazma kavramına dair bir fikri vardır. Kalıcı bir mecrada iki kelimeyi yan yana getiren her kişi, bunu neden yaptığını dair kendini sorgular, cevaplar bulmaya çalışır. Yazdıkları ilgi arttıkça da, okur tarafından kendisine hep aynı soru sorulur: "Neden ve nasıl yazıyorsunuz?" Dünya kültür ve sanat tarihi, büyük yazarların "şifrelerini" isteyen okurların da tarihidir aynı zamanda. Murakami, bu hususta okuruna açık yüreklilikle net cevaplar sunmaya çalışırken, yarın ya da bugün kendisiyle rakip olabilecek adaylarla karşılaşmaktan çekinmiyor. Kişisel olanı sosyolojik bağlamda açıklayıp sebat etmenin önemini vurguluyor. Ve bugün sonunda, kendinize güvenmekten, yalnız ve bir başınıza kalmaktan çekinmeyin, diyor. Kalemlerimizden başka kaybedecek bir şeyimiz yok."

*Sebebi ne olursa olsun
bir kere roman
yazmaya başlayınca
yazar yalnız kalır.*

Haruki Murakami

TAŞIN SIRRI

"Taşla başladık. Bunun ötesinde ufanılmak var"
Veysel Çolak

İnsanlık, kaba, yontma ve cilalı taş devirlerinden, nice gelişim ve değişimlerden, devrimlerden geçerek gelmiş bugünlere. İnsanlık tarihinin en uzun evresi: Taş devri! Taş, insana yakın olmuş hep. İnsanın macerasına tanıklık da etmiş ortaklık da. Taş, sessiz tanık – sabırlı gözlemci – sadık bilge. Soğuklardan, yağmurlardan, gece karanlığında vahşi hayvanların saldırılarından korunmak için sığındıkları mağaraların taş duvarlarına resimler çizmiş insanlar. Taştan heykeller yapıp tanrı diye tapınmışlar. Ötülerini taş mezarlara, kaya mezarlarına koymuşlar. Sınırlarını korumak için Çin Seddi gibi devasa yapılar, canlarını korumak için kaleler, düşmanı gözetmek için kuleler yapmışlar taştan. Taş yapı evlerde yaşamışlar, bahçelerini taş duvarlarla çevirmişler. Nehirleri taş köprüler üzerinden aşmışlar. Anıt dikili taşlar üzerine yazılar kazınmışlar. Mısırdaki, firavunlar adına piramitler yükseltilmişler göklere. Ötülerinin yattığı yer bilinsin diye mezar taşları dikmişler baş uçlarına. Taştan kaldırımlar yapmışlar çamurda yürütmek için. Taştan aletler, taştan oyunlar, taştan takılar...

Taşın sırrına varmaya çalışmışlar – tarihin bunca taşlı, yokuş ve dikenli yollarını adımlarken. İlkel insanın hayvanlara karşı kendini korumada ve onları avlamada, kabileler arası savaşlarda silah olarak kullandığı taş; yerleşik yaşama geçişten sonra, silindiri biçimli yuvgu taşları olarak, toprak damlaların üzerindeki toprağın su geçirmemesi için sıkıştırılmasında da kullanılmış. Su gücüyle çalışan taş değirmenlerde öğütmüşler buğdaylarını. Taş sıkı suyunu akıtacak bilek gücüyle ekmeklerini taştan çıkarmışlar. Taş evlerin güneş görmemiş sırları, dört duvar dışına çıkmamış pek. Kesme taş duvar ustaları, ince ince örmüşler duvarları.

Şaşılacak bir ilişki canlı-kanlı insanla, cansız-soğuk taşın evden mezara bu yakınlığı... Nasıl anlatır dilsiz taşla üstündeki kuş? Gördüm: Taşlara gezip gördüğü yerleri anlatıyordu rüzgâr, taşlar da pür dikkat. Gördüm: Taşları okşuyordu rüzgâr, taşların teninde bir ılık kıpırtı. Gördüm: Söz geçmez bazen ne taş ne de insana. Sabır taşını bile paramparça eder bekleyiş ve öfke. Ondandır "Ayak almadık taş olmaz, başa gelmedik iş olmaz," dendiği. Ondandır kıyamadıklarımıza "Ayağına taş değmesin," dediğimiz.

Günlüğünü yazabilseydi bir taş, neler yazardı acaba kendine dair? Susmak da bir anlatım yolu mu ona, yoksa dışavurumu mu bir dargınlığın? Etsiz ayaksızlığına bir öfke, dilsizliğine bir başkaldırı mı? "Taşların sesini / Duydum konuştum" diyen Şükrü Erbaşı'na inanılmaz mı Hak verelim mi "yok taşın taşı seveceği" diyen Seyyidhan Kömürcü'ye? Mustafa Köz'e kulak kabartırsak "Sonsuzluk Taşta" mı ki? "Her sözcük taşla dönecek" diye yazdığı şiirde söz bildiren

olmalı. Bir delinin kuyuya attığı taşla benzer şair sözleri – taş tam gedigine oturturlar ki taş çatlasa oynatamazsın yerinden.

"Taşın suyla, yılanın toprakla / sürer tarihi!"
Sina Akyol

Taş, katılaşmış yeryüzü katmanları. Taş, deniz dibi çöktürleri – eskimiş. Taş, donakalmış zaman. Taş, ağır inat – uzun bekleyiş – çıplak duruş – kibirli susku. Yaşlı, yıllar yorgunu taşların dingin, kaygısız oturushlarına, yalnızlıklarıyla barışık güneşlenmelerine ilgiyle bakarım. Taşın sırrını merak edenlerden oldum hep. Taşa fısıldayanlardan, taşla dokunanlardan, taş duyanlardan. Taşa bakarak zamanı anlamaya çalışanlardan... İkisinde de akan bir yan var – duran bir yan da. Güneşle, rüzgârlarla, sıcakla, soğukla işbirliği yapan zaman, suları da yanına alarak taşlarla savaşır binlerce yıldır. Suyun inadını da sadece taş anlar. Ona yenilmeyi de sever taş. Sonuz bir aşkırtı onlarınki. Sektirdiğimiz her taş, suyu öper de öyle dalar derinlere.

Taşın sırrına daha çok sanatçılar varır diyorum. "Heykel taşı kandırmaktır," dese de Ulus Baker, Rodin "Taşı elimde alıyorum, fazlalıklarını atıyorum, heykel çıkıyor ortaya," diyor. Taştan bedenler yontuyor, taşla bir can üflüyor heykeltıraşlar. Taşlardan yontulmuş o ölümsüz heykeller... İlle de Gian Lorenzo Bernini... İlle de Apollo ve Daphne'si onun. Ya da *Persephoné'nin Kaçırılışı*. Bu görkemli eserleri gördükten sonra, büyük bir hayranlık duymamak elde değil Bernini'ye – Bernini'nin taşla muhabbetine.

Bir de şairler ve yazarlar can verir taşlara. Şili'nin dağını taşını, *Şili'nin Taşları* kitabında dillendiren Pablo Neruda gibi. *Yağmur Taşı*'nda taşlarla söyleşen Seyhan Erözçelik, *Taş Devri* kitabını yazan Dağlarca gibi. "Büyük, taşlaşmış damlalardır zaman, bende / bana ne var ne yok kilitler," diyen ve *Aciz Çağ, Faltaşlarını* iyi ki yazmış olan Enis Batur gibi. "Oltu Taşı" şiiriyle İlhan Berk, "Yol kitabının 'taş parçaları' bölümünde "Bir masal / bir taş ağırlığında olabilir mi?" diye soran Birhan Keskin, "Taşlar uyanıyor. Sen misin" diye meraklanan Sait Maden, baharın gelişini hapisane duvarlarıyla paylaşmak istediğiyle "Haberin var mı taş duvar?" diye seslenen Ahmed Arif, "Seni düşünürken / Bir çakılıta ısırır içimde" diyen Bedri Rahmi Eyüboğlu ve daha niceşi gibi.

Nasıl taş yürekli olabilir taşla yazı yazan, resimler çizen, taştan aletler ya da sanat eserleri yapan insan? Yosun bağlar mı taşlaşan duygular? Solar mı gerçek çiçekler gibi taş baskısı resimlerdeki çiçekler? Taştan heykel yapan insan, dağlarda başları dik, asice duran kayaları dinamitlerle parçalıyor da. Akiktan zümrüt ve yakuta, türlü türlü taştan güzel boyunlara kolye, ince parmaklara yüzük, inançlı ellere nesneler, kuyular / köprüler... Çiçekten süsleyen insan, koca dağları

Merve Yiğit

oyup tüneller açıyor, mermerleri kesip biçiyor, kireç ocaklarında taşları yakıp un ufak ediyor. Önce okşadığı teni sonra taşıyor – sevdiğini taştan sözlerle yaralıyor – yaşadığı aşkı, içinde sıcak kanı katılaştırıp taşıtırıyor insan.

Hangi taşı kaldırsam, topraktaki izi ve boşluğu geride kalan! Bir de telaşa kaçışın börtü böcek. Fal taşlarına bak-sam içi görünmez. Gölgeli taşlıkların serinliği yok kentlerde. Taşlardaki gülümseme silinmiş. Taş kesmiş vicdanlar. Kayalara zincirlenen Prometheus'un yüreği, bir kayayı zirveye çıkarmaya çalışan Sisifos'un çabası yok artık. Çocukluğumun beş taş oynayan abaları da yok. Burdur Gölünde kuş uçurduğum, taş sektirdiğim günler de... O yüzden işte Metin Altıok'la birlikte "Gölünüze taş düşerim!"

"Mezar taşlarıyla barış olur mu?"

Şükrü Erbaş

Mezar taşları neye dikilir? Anılara mı, unutulmuş mu, belleğine mi toprağın? Mezarların başına dikilen taşlar kölesi olmuş âdetle insanın. Nâzım Hikmet, bir mezarlıktan söz ettiği "Dikili Taşlar" şiirinde, mezar taşlarıyla ilgili şunları yazar: "taşlar, dikilmiş durur ayakta, / çürür ayakta, / yüklerini yel oyar gider." *Dicle Üstü Ay Bulanık* kitabında Şükrü Erbaş yoksulluğun, sömürünün, devlet baskısı, ötekileştirme ve düşmanlıkların, cinayetlerin kol gezdiği "taşların bağlanıp köpeklerin serbest bırakıldığı" bir ülkede, Doğu'da, dağlarda öldürülenler, evleri yakılıp yerinden yurdundan edilenler için üzüntüsünü dile getirir: "Her eşik bir musalla taşı orada / Ben burda değirmen taşlarında buğday". Sina Akyol ise *Meğer Söz Bakır* kitabının "Taşzaman" adlı bölümündeki bir şiirinde, insanların değerleri ve vicdanlarıyla taşıştığı, bireysel şiddet ve devlet "büyüklük" adına insanı öldürdüğü

toplu kıyımlarla yaşamın anlamsızlaştığı, çoğu şeyin "hiç"leştiği bir zamanı, bu zamanı vurgular: "Zamanın / zamanı oyduğu - / sertlik: hiçlik taşı."

Mitolojiden dinlere, atasözlerinden deyimlere, şairlerden yazarlara kabasından incesine, kutsalından cılasına nice sözler söylenmiş taşa dair. Meyveli ağacın taşlanması gibi birbirlerini taşıyanlar, bir devrime varma umudunu muktedir atılan taşlara bağlayanlar olmuş. Halk edebiyatındaki taşlamalarda, bir kimse, olay ya da durumun kötü ve gülünç yanlarını alaycı, ıgneleyici bir dille yererek kimilerinin tekerine taş koyan şairler; kaskatı, taş gibi mahkeme duvarını andıran somurtkan, bulundukları yerlerde soğuk rüzgârlar estiren otorite sahibi, kendilerini dev aynasında görenleri eleştirmiş, yermişler. İnsan zihni bir yandan taştan tanrılar yaratmış, diğer yandan put diyerek kırıp tahrir etmiş kendi yarattığını. Ateş kusan dağlar yanında, ağlayan kayalarla, taş olanlarla ilgili çeşitli efsaneler anlatılmış. Yunan mitolojisinde Lidya krallarından birinin kızı olan Niobe, öldürülen çocuklarının acısına dayanamaz ve kaya olur mesela. Bir başkasında duygusuz bir kız olan, ona aşık olup karşılık görmediği için intihar eden delikanlıya hiç üzülmeyen, acı duymayan Anaksarete, Afrodit tarafından taştan bir heykelle çevrilir. Ali Baba ve Kırk Haramiler masalının "Açıl susam, açıl!" sözleriyle açılan taştan mağara kapısından güneş ve güzel sanatlar tanrısı Apollon'un Troyalı Helenus'a verdiği konuşabilen sihirli taş aklımızı, hayalimizi kurcalayıp durmuş taşlar.

"A taşlar... Canım taşlar

İsli taşlar, paslı taşlar

İrili ufaklı, toplu tüfekli

Güçlü kuvvetli, bağıri yanık, içli taşlar"

Bedri Rahmi Eyüboğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

VAR OL DA, GEREKİRSE GÖÇ!

Kız arkadaşımın telefon konuşmasına kulak misafiri oldum: "Senden sonra ben de emin olmak adına baktım, evet gökkuşağı yedi renk ama daha derinine girince gözle göremediğimiz daha fazla renk olduğu da söyleniyor bilimsel olarak." Ah, canım benim diye düşünüyorum içimden, yine muhtemelen kimsenin takılmayacağı bir ayrıntıyı kafasına takıp, fazlaca düşünce enerjisi harcıyor. Derken günün yorgunluğuyla bedenimi koltuk üzerine emanet edip tıpkı kız arkadaşım gibi (!) anlamsız derin düşüncelerde buluyorum kendimi. Oturdum koltukla birlikte sanki buruşarak uzay boşluğuna ışınlanıyor, Aladdin (uçan halısı olan) misali yerçekimini alt edip savrılmaya başlıyorum. Madem, diyorum, gözle görülmese dahi, bilimsel olarak gökkuşağının daha fazla rengi olduğu biliniyor, niçin yedi renkli olduğunu kabul etmeye devam ediyoruz? Mesela bir bilgi yarışmasında "Gökkuşağı kaç renkten oluşur?" sorusu sorulmuş olsa ve yarışmacı "yedi" cevabını vermese elenmesi mi gerekir? Bu beni, insan sadece gördüğüne mi inanır, inanmak mı ister gibi düşüncelerden alıp, insanın görmediği Tanrı'ya olan inancını düşünmeye itiyor ve düşünce girdapları içinde oradan oraya sürükliyorum. Maalesef. Hâl böyle olunca, inanmazsınız ama gökkuşağından, Nietzsche'ye kadar varıyor konu. Nietzsche'nin, papaz olan babası sebebiyle, din faktörünün büyük rol oynadığı bir çocukluğu olmuş ve bu çocuk büyüdüğü zaman, "Tanrı öldü!" tezini sunmuştu. "Tanrı yoktur" söylemi yerine böyle bir söylemi kullanmış olmasını egosantrik bulmuşumdur hep. Çünkü "Tanrı yoktur" söylemi onu, tüm geçmişinin bir hata olduğu ve ailesinin de hayatlarını büyük bir yanlış içinde geçirmiş oldukları gerçeğiyle yüz yüze bırakırdı. Bunu sindiremeyen kitap Tanrı'yı öldürmeyi tercih etti. Tabii, böyle kıymetli bir düşünür ve yazarı orijinal diliyle okuyup değerlendirmek daha doğru olacaktır ama şu hayatta Almanca öğrenme ihtimalimi, Demet Akalın ile düet yapma ihtimalimden daha düşük gördüğüm için Almanca çevirilerden okuduğum kadarıyla konuşmak durumundayım.

Ah canım, ne yaptın bana? Şu koltuğun şeklini alırcasına kendimi bırakıp, göbemi kaşıyıp, meyvemi yedikten sonra uyuklamaya başlayan bir adam olamayacak mıyım bu hayatta? "Yemeklerimiz kattıklarından mı böyle insanlara döndüştük biz?" diye döñüp sormak istiyorum kız arkadaşıma. Hatırlıyorum, üç-dört yaşlarındaki Aladdin'e döñüşüm anlarım çokça oldu benim. Telefon üzerinden danışmanlık yapan, bu düşünce girdapları içinde kaybolmama sebep olan kahramanımız da Prenses Yasemin oluyor bu durumda. Teşekkürler Prenses Yasemin.

Düşüncelerimin hepsini adım adım size aktarmayı çok istedim ama bunun için hep birlikte birkaç sene harcamayalım ve ben size finalde vardığımız kaniyi ileteyim: İnsan görmediği şeye inanır, inanmak da ister. Bu bir dilek, umut, yaşama tutunma arzusu. İnsan gördüklerinden şikâyet edip, görmediklerinin varolması inancına takmıştır kafayı. Arzuyla, istekle yaşamak önemlidir. Gördükleri çoğu zaman hoşuna gitmemiştir çünkü. Ben bu yüzden hiçliğe inançlı insanlara saygı duyar ve güçlü insanlar olduklarını varsayarım. Hele ki yaşamlarını, fakirlik ve birtakım sınırlar içinde geçirmeleri reva görölmüş olan bir halkın coğrafyasında. Anlatacak elbette çok şey var fakat bu yazı, bu dergideki ilk yazım, "Nasıl bir psikopata çattık!" dedirtmek istemem şu dakikada. Üstelik bu konuda söylencekler, bu dergide bana ayrılan süreyi-sınırı çokça aşar. O hâlde ne yapıyoruz? Devam ediyoruz.

Asıl konumuza ve uzay boşluğunda uçan koltuğumuza dönecek olursak, "Finalde geldiğin düşünceye göre, gökkuşağının yedi renkten fazla olduğuna inanmamız gerektirdi, burada bir yanlışlık yok mu?" sorunuza, "Evet, var!" diyeceğim. Buradaki inançsızlığımız, işin içinde bilim olduğundan mütevelli gibi geliyor bana biraz. Müzik kariyerim profesyonel anlamda başlamadan önce kuvvet kondisyon koçluğu yapıyordum. Her geçen gün ilerleyen teknoloji ve bilim sayesinde insan anatomisi, fizyolojisi üzerine doğru sanılan yanlışlar su yüzüne çıkıyor. Birtakım veriler, rakamlar değişiyor. Ezberinizi sürekli bozmak gerektiğiniziz bir sektör. Dolayısıyla güncel olmak ve bilimi kılavuz edinmek zorundasınız. Maalesef ki e zamanlarda da yeniliklere açık olmayan bu yüzden de bu güncellemeleri

Emin Cemal Polat

takip etmeyen, hatta ve hatta siz bu güncellemeleri aktardığınızda "Yok yaa..." gibi tepkilerle karşılık veren, sizi ciddiye almayan bir sürü meslektaşım vardı. Ne ironiktir ki inanmakta oldukları, gelenek gibi sürdürdükleri eski bilgiyi de aslında yine bilim onlara hediye etmişti! Dolayısıyla bu konuya uzunca bir süredir takık haldeymişim sanırım, limitimi kulak misafiri olduğum bu telefon konuşması taşırmış. Bilime olan bu inançsızlığın savaşını yeni jenerasyonlar vermek zorunda kalacak. Eğitim sisteminde ciddi bir devrime ihtiyacımız olduğu fikrindeyim. Her şeyden öncelikli olarak üstelik! Yazımı albüm çalışmalarından fırsat buldukça tamamlamaya çalışırken bir de ne olsa beğenirsiniz? Prenses Yasemin yazımın konusundan tamamen habersiz olarak bana sosyal medyada, "Ufuk'ta Bilim Var" projesinin pankartını gösterdi. Hani şu "erkek öğrencilere yönelik" olan...

Ülkemizde beyin göçü oranlarının sürekli yükseldiği bir grafik görüyoruz. Bu bana bir yandan güzel gözüküyor. En azından göç edebilecek beyinler var diye düşünüyorum. Korkarım ki bazı şeyler değişmezse bu grafik düşmeye başlayacak. Sebebiyse, göç etmek yerine kendi ülkelerinde o güzel beyinlerini parlayan insanlarımızın artacak olması değil, göç edecek beyinlerin kalmaması olacak...

Şaşırmak istediğim bir gelişme de şu: 2020'den itibaren...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

*Bilime olan bu
inançsızlığın savaşını
yeni jenerasyonlar vermek
zorunda kalacak.*

YAŞIYORUM

Seni ne mutlu ediyorsa onu yap diyordu mesajda. Dilediğin gibi yaşa. Kendin için, başkaları için değil. Çözüm yolunu bul. Kalbin "ne"den yanaysa ona döndür yüzünü. Cevap yazamadım. Bana ne iyi geliyor? Vuruyorum yollara kendimi. Yüzüme çarpan ayaza teslim oluyorum. Parmaklarım buz, gözlerim yanıyor soğuktan ama yüreğime iyi geliyor hissediyorum. Defalarca sorunca cevabı bulacağımı inanıyorum. Soruyorum kendime: "Bana ne iyi geliyor?" Biliyorum ki cevabı her zaman duymak istediğimiz taraftan veriyoruz. Kendi kendimizi teselli etme hali tüketiyor hepimizi. Düşüneyim derken göremedim güneşi, denizi, rüzgârı, yolları... Hâlbuki bir an ne güzeldi tersten vuran güneş, kayıkların üzerine. "Bugün kararlar verme," diyordu astroloğun biri. Gökyüzü uygun değilmiş sonuca ulaşmaya. Yine kılıfımı uydurmanın sevinciyle evin yolunu tutuyorum. Boğazımdaki düğümleri, midemdeki ince sızıyı da alıp yanıma. Ne karar ne çözüm yolu arayışı. Sessizce kapatıyorum kendime sorduğum tüm soruların kapılarını.

Eve geldimden biraz meşgale, biraz müzik, bir kitap alıyorum elime sonra, pencerenin önündeki her zamanki yerime geçiyorum. Okumaya başlıyorum. Bir süre sonra ağzım başka, zihnim başka cümleler kuruyor. Üst üste biniyor tüm cümleler, birbirinin içine giriyor. Okuduklarım ve düşündüklerim olarak. Tabii ki aklım, "Kaçmak için uydurduğum kılıfın son kullanma süresi doldu," diyor. İnatla kitaba dönmeye çalışıyorum. Cümleler iyice karmaşılaşıyor. Artık daha fazla öteleyemeyeceğimi anlıyorum. Belki televizyonu açmalıyım, ne de olsa en hipnotik olanı o. En ucundan tutanı, en kandıranı, en saçmalayanı o. Kitabı bir kenara bırakıyorum. Televizyonu açmaya elim varmıyor. Bir dostun hayatıma kattığı pikap gözüme çarpıyor. Ne kadar uzun zaman oldu çalmayalı. Hemen bir Gönül Akkor seçiyorum plakların arasında. Şimdi çözecek bu şarkı her şeyi. Ben cevaplarımı bulacağım. Belki sonrasında, günlerdir kendi cümlelerimle esir aldığım kitabımı bitirebileceğim ve en önemlisi "çözüm yolunu bul" diyen o mesaja cevap verebileceğim. Usulca bırakıyorum pikabın iğnesini plağın üzerine. Cızır cızır dönmeye başlıyor. Akkor, inceden, yumuşakçı söylüyor sanki konuşur gibi: "Senin derdin dert midir benim derdim yanında." Biraz meşgale, biraz müzik, bir kitap alıyorum elime pencerenin önünde. Bu anı daha önce yaşamıştım sanki. Erteliyorum sorularımı sormayı. Erteliyorum cevapları aramayı. Belki hazır olmadığımdan, belki çözdüğümünden, belki korkudan. Son dönemin en favori terapi lafıyla kendimi erteliyorum: "Akışına bırak." Bir süre boş işlerle uğraşıyorum. Günlük, rutin yapmam gerekenlerle. Güneşin batışını kaçırdığıma üzülüyorum. Ne

zaman gece oldu? Bu pencerenin önü, hani kitapları esir aldığım, geceleri bir başka güzel. Saklanan her şey ortaya çıkıyor ışıkların altında. Bugünün sonuçsuz geçmesi gerektiğine karar veriyorum. Çekiliyorum.

Şimdi bir başka günün şahane aydınlık sabahında her bir detayını görmek üzere daha uzun bakıyorum pencerenin açıldığı yere. Buraya bir şey demeyen bir yazı bırakmak istemiyorum. Sana sorular sordurmaman bir deyiş olsun istemiyorum. Bir buluş yapmama gerek yok elbet. Aynı şeyleri yaşıyor olduğumuzu fark etmek bile bulunabilecek en büyük cevap. Dön bak etrafına yüzlerce kişiyiz, okuduğu kitabın cümlelerini esir alan. Yalnız değiliz. İlkbaharız, sonbaharız, kışız en soğuktan ve yazız biz. Çözemiyorum. Demek ki zamanı değil diye düşünüyorum. Yaşam vahşileşti diye bizde mi vahşileşelim? Biz de mi saldıralım temsiliyetimize savaş açanlara. Döntüp arkayı çekip gitmek gerek bazen, savaşımadan.

Kendime hep hatırlatıyorum. Sağa sola yazıyorum unutsam çarpışın yüzüme diye. Görmezden geldiklerimiz öteki yapıyor bizi. Hırpalıyor. Göğüslememiz gereken bir yük hâline geliyor. Dayatılan, üstünü kapatan, yüreğini sızlatan... Görmezden geldiklerini gör. Belki hayat daha cesur, daha şaşırtan bir yerinden değer sana bu kez. Daha yaşanılabilir olur. Değer görmek için doğru bildiklerimizden, hissettiklerimizden, kendimden taviz vermeyi reddediyorum. Değerli hissetmenin başkalarının bana yaptıkları ve hissettirdikleri ile ilgili olmadığını yeni öğrendim çünkü. Yeni öğrendim kedimi kıymetli bulmanın yalnızca kendimle ilgili olduğunu, iyiliğime, kötülüğüme, yanlışım ve doğruya değmediğini. Ne güzel olurdu biliyor musun? Kendini değerli bulan bir insan olarak, kendini değerli bulan insanlarla karşılaşmak. Bu güzel olurdu. Sorularımızın çok olduğu, cevapları da sakladığımız günler ne güzel olurdu. Bir meşgale, biraz müzik, bir kitap yine geçiyorum pencerenin önüne. Hemen karşımda duran kurumuş çeviz ağacının yağmur suyunu biriktiren geniş oyuklarını yeni fark ediyorum. Ürkek kumruların seke seke yanaştıkları bu oyukların, sulakları olduğunu ilk kez görüyorum. Bir güllük. Kafamı kaldırır kaldırmaz karşı apartmanın camından bana aynı gülümsemeyle bakan teyzeye göz göze geliyorum. Elinde ıslatılmış ekmekler. Pencerenin pervazına iliştiriyor kumruları işaret ederek. Yani özetle yaşıyorum.

Bunun sana bir şey demeyen bir yazı olmasını istemiyorum. Aynı hisleri paylaşmanın çok şey demek olduğunu biliyorum. Hadi pencerenin önüne geç, bak etrafına, bir çay koy da içelim, yüreğimiz ısınsın.

BİR BÜYÜME HİKÂYESİ, IRKÇILIĞIN...

Harper Lee'nin 1960 yılında yayımlanan ve Pulitzer Ödülü'nü kazanan ilk romanı *Bülbülü Öldürmek*, tüm dünyada en çok satılan kitapların başında gelir. Gerek romanın yayımlandığı Amerika'da gerekse de İngilizce eğitim veren dünyadaki tüm yabancı okullarda okutulan bu roman, uzun yıllar Harper Lee'nin tek romanı olarak kalır. Neden-sizce inzivaya çekilir yazar. Hatta romanın ona ait olmadığı, Lee'nin bu romanı yazmadığı, yazarın çocukluk arkadaşı Truman Capote tarafından yazıldığı bile dillendirilir. Ama bütün bunlar kitabın tüm dünyada dolaşıma girmesine engel olmaz. Harper Lee, nihayet elli beş yıl sonra yayımladığı *Tespah Ağacının Gölgesinde* adlı romanıyla, yaşarken tek bir kitap yayımlanmış yazarlar listesinden çıkmayı başarır. Ama *Bülbülü Öldürmek*'in bir çeşit devamı olan bu kitap ilkinin aksine ilgi görmez.

Altı yaşındaki küçük bir kız çocuğu olan Scout Finch'in dilinden anlatılan *Bülbülü Öldürmek*, ilk elde bir çocukluk öyküsü olarak başlar. Kolay kolay akıldan çıkmayacak etkileyici ve zarif bir baba, haşarı bir kardeş, mahalleden arkadaşlar, çocuklarını eve kapatan tekinsiz komşular, perili evler, ağaç kavuklarından oluşan gizli hazine yerleri, çocuğu toplumsallaştırmak isterken ilk anda sakatlayan okullar, ilk kez kar gören insanların şaşkınlığı ve çocukluğun unutulmaz sahnelerine adanmış anlarla yavaş yavaş Scout'un büyümesine tanıklık ederiz. Özellikle çocuklukları taşrada geçmiş herkesin hemen fark edeceği bir büyüme hikâyesidir anlatılan. Ağaç dallarına asılan bir araba lastiğine binip sallanan, dizlerini yaralayan, kendi aralarında büyü ve büyüklerin anlamayacağı bir dille konuşan, sırları olan, tehlikelerin üzerine gitmeye çalışan ve durmadan merak eden bir çocukluğun hikâyesi...

Harper Lee'nin asıl başarısı, roman ilerledikçe, çok daha başka ve hayati bir meseleye geçmeden önce, okurunu daimi bir çocukluk hikâyesinde tutmasında yatar kanımca.

Ayrıca, edebiyatta örneklerine fazla rastlamadığımız türden bir farklılık da vardır hikâyesinde. Örneklerinin aksine, bir kız çocuğunun gözünden anlatır hikâyesini Lee. Çocukluğa doğru çekilen romanın sahnesi, böylece daha etkili bir ton kazanır. Buna roman boyunca tercih edilen yalın ve etkili dil de eklenince, *Bülbülü Öldürmek*, asıl sahnesine, yani iyilik ve kötülük meselesine doğrudan-odaklanmaya başlar. Çok geçmeden sınıf farklılıkları belirir yavaş yavaş. Ama ana hikâye her seferinde kayıpsız bir şekilde yoluna devam eder. Harper Lee, en sonunda da ırkçılığı taşır romanın sahnesine. Scout Finch'in, çocuklarına karşı her zaman anlayışlı olan etkileyici avukat babasının bir siyahinin davasını üstlenmesiyle romanın seyri gündelik hayattaki iyilik kötülük meselesinden kötülüğün toplumsal kaynaklarına uzanır. O zamana kadar gayet insani yönleriyle tanıdığımız kasaba ahalisi birdenbire değişmeye başlar. Suçsuz bir siyahinin beyaz bir avukat tarafından savunulması kasabada çalkantıya sebep olur. Ama romanın sonunda izleyici sıralarında davayı takip eden siyahilerin, davayı kaybetmesine rağmen Avukat Atticus Finch önderinden geçerken saygıyla ayağa kalkmaları hem romanın hem de film uyarlamasının kilit sahnesi olur.

Hakan Bıçakçı'nın da vurguladığı gibi, *Bülbülü Öldürmek* masumun suçlandığı filmler kategorisinin en önemlilerindendir. Tıpkı *Esaretin Bedeli* gibi... Ama filme taşınan bu masumiyet meselesi romanda başka bir boyut kazanır. Romanda ırkçılığın, belki daha geniş ölçekte faşizmin doğuş koşullarını pek az kitapta bu denli açık görürüz. Harper Lee'nin başarısı, büyük bir toplumsal sorunu, çocukluğun büyü yolları ile büyümenin sancılı süreçlerinden geçirip, asıl meselesini göze sokmadan, hep kıyıda köşede tutarak anlatmasında yatar. Asıl kötülüğe, ırkçılığa geldiğinde, sahne, çocukluğun o masum bakışıyla çoktan hazırlanmış, geriye bir tek bülbülün nasıl öldürüldüğünü göstermek kalmıştır.

Hakan Bıçakçı

ZENCİYİ YARGILAMAK

Harper Lee'nin ilk romanından uyarlanan *Bülbülü Öldürmek* (Robert Mulligan, 1962) ön yargılar üzerine bir film. Kemal Varol'un belirttiği gibi uyarlandığı Harper Lee romanında ise ırkçılığın, belki daha geniş ölçekte faşizmin doğuş koşullarını gösterir bize. Büyük Buhran döneminde küçük bir Amerikan kasabasındayız. ırkçılığıyla ünlü Güney'de, 1932'nin yapış yapış yazındayız. Eşini kaybetmiş, iki çocuklu, orta yaşlı avukat Atticus Finch öykünün merkezinde olsa da, anlatıcımız onun 6 yaşındaki kızı Scout. Tam bir erkek Fatma olan sevimli Scout, 10 yaşındaki abisi Jem ve komşuları Dill çocukluğun gerçeküstü ve geniş coğrafyasında gezinirler, konuşurlar, koştururlar. (Kelime dağarcığı yaşına göre fazla gelişmiş olan Dill'in, Harper Lee'nin çocukluk arkadaşı Truman Capote olduğu söylenir bu arada.) Çocuklar tozlu kasabalarının ezici sıcaklığında zaman öldürürken, yaşadıkları yeri sarsan bir olay meydana gelir. Siyah bir adam, beyaz bir kadına tecavüz etmiştir. Tam da tutucu bir Amerikan kasabasının ihtiyaç duyacağı cinsten bir haber. Ve Tom Robinson adlı bu siyahi suçluyu savunma görevi ağırbaşlı, bilge ve karizmatik Atticus'a verilir. Görevi kabul ettiği andaysa siyahların saygısını, beyazların nefretini kazanır Atticus.

Filmin ilk yarısında çocukluğun hayal gücü vasıtasıyla genişleyen masum ve kafası karışık dünyasına, ikinci yarısında yetişkinlerin ön yargılı, iki yüzlü, şeytani dünyasına yaklaşırsınız. Yetişkin dünyasıyla alakalı bu ikinci bölümün türü için mahkeme draması diyebiliriz. Ve bu bölümde Tom'un haksız yere suçlandığını anlarız. Bu bilgi doğrudan seyirciye verilmesi de dikkatli gözler gerçekleri yakalar. Tom Robinson masumdur. Maybelle adlı genç kadın Robinson'a asılmış, adamcağız da oradan kaçmaya çalışmıştır. Bunun üzerine Maybelle babasından dayak yemiştir. Bir siyahiyi arzulamış olmasının "utancıyla" yaşayamayacağı için de, babasıyla birlik olup Tom'a bu tecavüz iftirasını atmıştır.

Doğası gereği mahkeme eşitleyicidir. Kanun karşısında herkes eşittir. Ama toplumda siyahlarla beyazlar eşit

değildir. Ve hepsi beyaz olan jüri, siyah adamı suçlu bulur. Sonra da güya Tom karakola götürülürken kaçmaya çalışır ve "mecburen" vurularak öldürülür.

Filmin son bölümünde Atticus'un çocukları içine fırlatılmış oldukları karanlık dünyayla ilgili bu korkunç gerçekleri sindirmek zorunda kalmışlardır. Üstüne bir de hırsını alamayan Maybelle'nin babası Bob'un saldırısına uğrarlar. Ve başlarda çocukların hayal gücünde şeytanlaşan, "dünyanın en kötü adamı" Boo, filmin sonunda onların hayatını kurtarır. Böylece bir önyargı daha yıkılır. Filmin gerçek kötü adamı, siyahi düşmanı, alkolik Bob ise o arbedede bıçağının üstüne düşüp ölmüştür. Tom haksız yere suçlanıp boş yere ölmüştür. Bundan sorumlu olan adam da artık yaşamıyordur. Hikâyeden geriye yorgun bir baba ve hayatlarının dersini alan iki çocuk kalır. Bob'un ölümü bir tür ilahi adalet gibi görünse de, bu masum yere katledilen Tom Robinson'ı geri getirmeyecektir. *Bülbülü Öldürmek*'in sonunda adalet yerini bulmaz. Bu sevdiğim bir final türüdür. Çünkü maalesef gerçek hayatta da genellikle böyle olur.

Aksiyon, şiddet gibi reytingi yüksek hadiseleri kadraj dışında bırakan *Bülbülü Öldürmek*, incelikli anlatımı ile sinema tarihinde özel bir yerde durur. Aynı zamanda masum suçlandığı filmler kategorisinin de en önemlilerindendir.

Hitchcock & Truffaut kitabında, masumun suçlanması temasının izleyicinin daha büyük bir tehlike hissine kapılmasına yol açtığından bahseder Hitchcock ve "Böyle bir kişiyle özdeşleşmek, suçlu bir insanla özdeşleşmekten daha kolaydır," diye ekler. Masumiyetinden emin olduğumuz birinin suçlanması, empati patlaması yaratan bir trajedidir gerçekten. Sinema tarihi masumun suçlandığı etkileyici filmlerle doludur. İlk aklıma gelenler: *In A Lonely Place* (Nicolas Ray, 1950), *The Wrong Man* (Alfred Hitchcock, 1956), *The Hunt* (Thomas Winterberg, 2012). Ve bu akımin anti-tezi olarak da David Cronenberg'in *A History of Violence*'ini anabiliriz.

TANIMADIKLARIMIZI DAHA ÇOK GÖRDÜĞÜMÜZ ŞEHİR İSTANBUL

Sakallarında beyaz çıktı. Artık başka bir dönemindeyim hayatımın, diye yorumladım bunu. Bu yorumum, beğeni sayısına göre belli edecekti iyi mi yoksa kötü mü olduğunu... Tiyatroda beraber çalıştığım, yaşça benden küçük ama saygıları büyük olan kardeşlerimin yanında, "Yaşlandık be," dediğim zaman sevimli bir tarafı oluyor bunun ama başkası dediği zaman hemen bir ayna arıyorum. Ben de göreyim diye değil, inanmak istemiyorum diye muhtemelen. Kabullemek için biraz zamana ihtiyacım var, üstelik ihtiyacım olan zamanda kabul lenemezsem, bu beni biraz daha yaşlandırarak... Henüz yer veren, el öpen olmadı şükür. Yer vermek! Marmarayda bunu her yaptığımda, şahit olan kişiler tarafından şu muhabbete vesile oluyor bu durum: "Bak görüyor musun gençlik unutmadı büyüklere saygıyı. Nasıl da kal- kıp yer verdi aferin çocuğa." Bu zamanda, benim yaşımdaki birine çocuk denmesi nasıl özel ve iyi hissettiren bir şey biliyor musun! Ayrıca sadece emaneten oturduğum koltuktan, vaktin- den önce, başkası otursun diye kalktığın zaman etraf tarafından övülünce bir hoş oluyorsun. Instagram'a koyduğun bir fotoğrafın fazlaca beğenilmesinin verdiği hazdır herhâlde şimdiki karşılığı bunun. Ama komedyen oluşumdandır diye umduğum şöyle bir davranışım da oldu: Yenikapı durağında durmuş olan marmaray kalktı kalkacak. Görüş alanında koştur koştur insanlar. Kapı kapanmadan trene yetişmeye çalışan birisi var. Kabullendiği yaşlılığıyla, cebin- dekiler koşarken düşmesin diye ellerini ceplerine koymuş trene doğru makul hızla geliyor. Göz göze geliyoruz ve ben acaba başarabilecek mi diye düşünürken, o tüm hızıyla olumsuz bir şey aklına getirmeden, inanarak ilerliyor. Trenden çıkmadan kapıya doğru bir adım atıyo- rum ben de, inancını görünce kapıda karşılamak istiyorum bu çabayı. O kadar yaklaşıyor ki artık birbirimizi daha net görüyoruz. Bir adım, sadece bir adım kala elimi uzatıyorum, o da uzatıyor ama kapanıyor elektronik kapı. Aramıza giren kapının camından birbirimizi izliyo- ruz. İkimizin de eli havada kalıyor. Tren kapısı nispet yaparcasına kapandıktan sonra o biraz daha bekliyor ve ben tamamen ne yaptığımı bilmeden el salıyorum ve güliyorum. "Hoşça- kal" diye yorumlanmasını bekliyorum bunu ama amcanın ağzından karşılıksız kalmış çabasının siniri dökülüyor. Anlayabiliyorum ne dediğini: "Ne gülüyon lan, piç" Hiç son anda yetişen birini görmedim mi sanıyor bu amca? Ben bilmiyorum muyum koştur koştur yetişenlerin trene girdiği kapının oralarda takılmadığını, "Bunlar da beni koşarken gördü, ileriye gideyim de kimse son anda yetiştiğimi anlamasın," diyenleri. Neden utanıyoruz, çabamızdan mı? Ne farkı var bunun, bir maçta son saniyede gol atmakta? Gölü atan futbolcu taraftara koşuyor ama biz son anda girdiğimiz vagona arkalara kaçıyoruz. En yakın zamanda, nasıl ayarlarım bilmiyorum ama son anda trene girip olduğum yerde bana bakanlara tiyatrocu selamı vereceğim ve tebrik eden olursa bunu kabul edeceğim. Tekrardan hoşgeldim **KAFKAOKUR...** Edebi dergide ebedi kalacak yazılarla görüşmek dileğiyle. Şimdi yazıya dönüşecek sözleri eşime bırakıyorum...

İlk üç yazımda, bildiğiniz üzere kendim, eşim ve isimden bahsettim. Bu sayıda ne yaz- sam diye düşünürken içimden bir kuş gökyüzüne doğru uçu. Uçan kuşun bana düşündürdüğü ise çok derinlerde kendime sakladığım ve o kuşla birlikte gökyüzüne doğru uçan bir cümleydi:

"Hayat bir şeyi tekrarlayıp durmak için çok kısa."

Aynı şeyleri tekrarladığımda kendimi süs havuzunda fotoğraf çekirtmek için sıraya gir- miş insanların ardındaki yunus balığı gibi hissediyorum. İstedğim ise deniz dalgalarıyla oynayan, sonsuzluk taklaları atan mutlu bir yunus balığı olmak...Yüzgeçlerime değen dalgaların kar- nımı gıcıklaması beni heyecanlandırıyor. Heyecanlanmayı kim sevmek ki?

"Hayat bir şeyi tekrarlayıp durmak için çok kısa."

Yeniköy'de deniz kenarında bir kafede oturup ne yazacağımı düşünürken gökyüzünden süzülen bir martının kanatlarındaki büyütlü oltaıyla içimdeki yunus balığını yakalayabileceğini nereden bilebilirdim! Andaki farkındalığıma odaklanmayı, kendimi tekrar ediyor olsaydım ben de martıyı yakalayamayabilirdim.

"Hayat bir şeyi tekrarlayıp durmak için çok kısa."

Tekrarlanmasını istediğiniz tek şeyin yazılarımızın devamı olması dileğiyle...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

BAY PARRHESIASTES FİKRET -1

Tevfik Fikret tam delirdi mi delirmedi mi buradan bakıp netleştirmek nâimümkün. Fakat şunu söyleyebiliriz ki bizim ilginizi çekecek bir çılgınlığa sahip. Yazdığı şiirin güzelliğini de eklersek Fikret hakkında tefekkür etmek kalbimize iyi gelebilir kanısındayım. Kimdir Fikret? Padişah başarısız bir suikasta uğradıktan sonra neden o skandal şiiri yazdı? Devletten maaş alarak yaşamak neden kanına bu derece dokundu? Birtakım arkadaşlarıyla neden Yeni Zelanda'ya kaçmak istedi ve bunu başaramadı? Kızkardeşinin koca dayacağının öldürülmesi onu nasıl etkiledi? Bir ateist olan Fikret'in oğlu Haluk, papaz olunca Fikret ne hissetti? Sonradan Müslüman olan Rum annesi hac yolunda ölünce mi İslam'a bakışı değişti? Babası padişah tarafından sürüldüğü için mi o şiir yazdı yoksa? *Sis'i* yazdıktan sonra gördüğü tepkiler onu meys etti mi? İttihat ve Terakki'den dönmesinin sebebi nedir? Galatasay Lisesi Müdürlüğü'nden istifasının başka bir sebebi olabilir mi? *Servet-i Fünun Dergisi* macerası ona ne kattı? İstanbul gibi bir merkezde siyasetle iç içe olan Fikret'in sanatı dönemle birlikte araştırılmaya muhtaç gibidir âdetâ.

Şimdi buraya iki ayrı metin koyacağım. Bu iki metnin arasında incelemeye çalışacağız Fikret'i. İlki Halit Ziya'nın yazısıdır, günümüz Türkçesine şöyle çeviriyorum: "Bu öğretmenin edebiyat tarihinde, hele o zamanda benzerine pek nadir denk gelinen bu iktidarına keskin bir aşığılma ve eleştiri fikri ilave edilir ve daima gülenleri kendi tarafına çeken bir alay yeteneği de eklenirse onun ne sakınılacak bir kavgacı olduğuna hükmedilir. Genellikle tek kelime ile tek fiske ile kendisine gönderilen eserleri berbat eder bu küçük fiske korkunç bir tekme gibi eserin sahibini âdetâ bir daha belini doğrultamayacak şekilde sarsardı."

İkinci yorum ruh doktoru Mazhar Osman'ındır. Sohbet ederlerken Fikret sorar, "Sinirliyim galiba, var mı ciddi bir şeyim?" diye. Mazhar Osman, "Sizde 'iffeti maraziye' var. Bu kadar namuslu, bu kadar doğru olmak da bir rahatsızlık. Böyle olmayınca da Tevfik Fikret olunmaz," der. Bu önemli hekimin yorumu her ne kadar tıbbi değilse de Fikret hakkında felsefik bir yoruma gitmemize vesile olur. Fikret *Parrhesiastes*'tir. Canını ve itibarını tehlikeye sokmak pahasına gördüğü yanlışın altını çizerek ve bu aşamada başkasını dinlemez/dinlemez. Kendine karşı riyakâr olacağına, başkaları nezdinde megaloman gözükmeyi tercih eder. Gençken âşık olduğu halasının kızı onların evinden gidince yatığına gidip hüngür hüngür ağladığını çevresine anlattığını bildiğimiz Fikret için narsisizm suçlaması nereden geliyor, anlamak gerçekten mümkün değildir. Ki, klasik anlamda çarşaf, karısına yakışmadığı için ölüm döşeginde kanısına pelerin tasarlayabilmiştir. Böyle birinin bencil olması düşünülemez. Ayrıca sıra dışı sanatçılara muhakkak bir kulp takmak alışkanlığı da artık bizi sıkıktandır. Günümüzde bir araştırmaya yapılsa yaşayan nüfusun %80'inin, şairlerin de %99'unun nevrotik olduğu ortaya çıkacaktır. Hemen her masada anksiyetesinden rahatsızlığını dile getiren yazarlar vardır. Zannımca, modern insan, ruh doktorları tarafından feci şekilde kazıklanmaktadır. Bu rahatsızlığı sanata taşımak şu safhadan sonra hiç mümkün gözüküyor. Geçelim. Fikret tam delirdi mi diye başlamıştık yazıya, oradaki delirimin mecaz olduğu umarım anlaşılmıştır.

1906'da çok mühim bir olay vuku buluyor. Öyle mühim ki üzerine kurulduğu 1905'teki olaydan daha mühim. 1906 senesinde Fikret (39), geçen yıl gerçekleşen Abdülhamit suikastı ile ilgili bir şiir yayımlar. Türkçenin başına gelmiş belki de en ilginç olaydır bu şiir. Fikret, Ermeni suikastçılar tarafından 80 kiloluk bir bomba ile öldürülmeye çalışılan Abdülhamid aleyhine öyle bir şiir yazar ki okuyanda Fikret'in vicdanı ile alakalı büyük bir boşluk oluşturur. Yıldız Camii'nde Cuma namazı kılan Abdülhamit'in daha evvel bir buçuk dakika içinde caminin dışına, arabasına gelmekte olduğunu hesaplayan suikastçılar, Seyhülislam'ın Abdülhamit'i lafa tutmasıyla saatli bombayı erkenden patlatmış olurlar. 26 kişi ölür. Padişah kurtulur. Abdülhamit'in bir anlık gecikmesi hayatını kurtarmıştır. İşte bir anlık gecikme anlamına gelen "Bir Lâhza-i Teahhür" şiiri bu olay üzerine yazılmış ve padişahın kurtulması sırasında Fikret'in duyduğu üzüntüyü okura taşımıştır. Suikastçıya da "en şanlı

Timuçin Koley

avcı" diye hitap eden bu şiire internetten ulaşmak mümkündür. Gelelim bu eyleminin içeriğine. Saatli bomba ile adam öldürmek gerçekten komik geliyor. O kadar emek verip bütün planı zamanın insafına terk etmek büyük bir aptallık. Dolayısı ile yıkılmakta olan saltanatın son bir spekülasyonu olabilir bu suikast. Sonrasında Abdülhamit'in katillerden birini affettiğini biliyoruz. Fikret'e bu şiiri yazdıran şey, padişahın kendisi ile takibat yaptığını sanması, onu birkaç kez tutuklatması ya da babasını sürgüne göndermesi midir? Yoksa genel olarak iktidar karşısındaki saldırganca tutumumu mudur? Çünkü şiiri olayın hemen sonrasında değil, aylarca sonra yayımladığını biliyoruz. Ayrıca şunu da not etmek gerekir: Fikret ile ilgili saraya giden ilk jurnal (dış işleri danışmanlık bürosundan) maaş almayı reddeden Fikret'in aslında ne kadar mümtaz ve vatanperver bir Türk olduğu ile ilgilidir. Sonrasında nasıl dedikodular gitti saraya bilemiyoruz. Belki de Fikret'in vesveselerini haklı çıkaracak olumsuz bir ispiyon düşmemiştir Yıldız'a? Fakat Fikret'in bizzat İttihat ve Terakki'nin güçlenmesi ile bu örgütten de çıkması genel bir iktidar düşmanlığını beslediğini gösteriyor bize. Bunu da kurumlarda az durarak, yer değiştirerek kimi zaman onlarla çatışarak yapıyor. Fikret oldukça bireysel biri, Aşyan'a kapanmasından zaten anlayabiliyoruz bunu. Şimdi en tehlikeli kısma gelelim: Ülkenin başındaki kişinin paranoyası bir türlü bitmiyor. Bu kitapta

kişileri vahışleştirebilir mi? Çünkü dönemin başka sanatçıları da aynı şekilde sert eylemler gerçekleştirmişlerdir. Şinasi, Beşir Fuad gibi aydınların tavırları dikkate şayandır. Rahmetli Ruh Doktoru Serol Teber hazretleri yazılmış en güzel Türkçe deneme kitabı olan *Tutunamayanların Politik Psikolojisi*'nde Şinasi hakkında aynen şöyle bir yorum geliştirmiştir: "Şinasi'nin bu tür davranışlarını otoriter toplumlar yaşayan demokrat entelektüellerin gösterdiği reaktif paranoid sendromların belirtileri içinde tanımlamanın pek de abartma olmayacağını düşünüyorum." Fikret eğer delirmesinin sebebini bulduysa, bu sebebe canhıraşane saldırmış olabilir mi? Belki de burada geç çözülmeye çalışılan bir Oedipus karmaşası vardır. Babayı öldüremediği için babayı öldüremeyenleri övmek, ilginç. Freud'un geliştirdiği teorinin Lacan tarafından biraz bükülerek babanın biyolojik babadan daha manalı olduğunu, babanın simge olduğunu bilmek kaydıyla ilginç. Lacan'da baba devlettir. Devlet ve çocukları arasındaki ilişkiyi Tefvik Fikret üzerinden konuşmaya devam edeceğiz. Bu yazılarda Fikret'i yücelten Serol Teber'in radyo kayıtlarından ve yazdığı biyografide âdetâ bütün yüceltmelere olumsuz bir kılıf bulan Beşir Ayvazoğlu'nun kaleme aldığı Fikret'ten faydalanıyorum, duyurulur. Henüz Yalçın Küçük'e bakmadım, sanmıyorum olumsuz bir şeyler söylediğini, çünkü

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rantey.org>

BİN ÜÇÜNCÜ MASAL

Murat Kargoğlu'na

Gün daha aydınlanmadan uyanır, yorganı yarı beline kadar devirdikten sonra mutlaka bir sigara yakarmış. İlk dumanını tüfleyip almış cep radyosunu eline, pillerini değiştirip öyle giyermiş montunu. Kapı önüne varmasıyla da el arabasına davranması bir olurmuş. Camiye giden ihtiyarlarla selamlaşarak yürümeye başlayınca, el arabasının tekerlekleri öyle içli bir mırıltı tutturmuş ki sabah ezanı okuyan yanık sesli müezzinler bile başlarını saygıyla öne eğermiş.

Önceleri hurdacılık yapmazmış, öyle derler. Sokağın köşesindeki ekmek fırınında çalışmış ve gözlük takarmış. Mahalleden bir kıza evlenince içgüveyi olarak onlara yerleşmiş, bir varmış bir yokmuş; masal gibiymiş, bir başınaymış. Durup dururken gözlerinin buğulanması, kendisinin bile bilmediği diyarlara dalıp gitmesi hep bundan ötürüymüş.

Bir zaman sonra, kaynanasının evi üstüne ev dikip içine girmiş de göğsü kabarmış. Borç harç birkaç eşya almış, kalanıysa tanıdıklar sağ olsun, karınca kararınca toparlamışlar. Bacası tüter, çorbası kaynar. Bir de çocuğu olmuş. Ezan okumuşlar kaluğuna. İsmi de üç kez fıslıdarmışlar. İsmail olsun, denmiş. Kayınbabasının ismi ya, İsmail oluvermiş.

Bu süre zarfında bir sürü işe girip çıkmış. Geçim sıkıntısı yakasını bırakmaz, üstüne üstlük çekmiştir, ev içinde küçüklük büyüklük bağırarak çıkararmış. O da bunalmış tabii. En ucuzundan bir şarap alıp sırtını yasladığı sokak duvarında içer ha içermiş. Cebinde şarap parası olmadığı zamanlardaysa, yoksulluğuna üşengeçlikle gizleyerek, bir an sıvarın diye ertelediği balkon tuğlaları üstünde gizli gizli gözyaşı döker ve bir sigaranın ateşiyile başka birini tutuşturmuş.

Anlatılana göre, işte bu sıralar koyuvermiş kendini. Yaşama hırısı tükenmiş, gözleri bir başka bakar olmuş. Namazı tünden bırakmış, şarabı da abartıkça abartmış, o kadar ki arabesk şarkılar dinleyip Allah'a isyan ettiği dahi duyulmuş. Konu komşu hiç durur mu? Ağızlarını yazmalarıyla kapayarak fıslıdarmaya başlamışlar. Yetmeyince, yarı inşaat halindeki üçüncü katı gözleriyle göstermişler birbirlerine. Yükselen her küfürden bir tutam alıp çignemeye başlamışlar. Üstleri başları leş gibi kokuyormuş.

İkinci çocuğu kız olmuş. Neslihan'ın ismi; minicik, sevimli bir şeymiş. Yeni yeni kıyafetler almış ona hurdacı. Keyfi biraz olsun yerine gelmiş. Geçip televizyonun karşısına Kemal Sunal filmleri izler, kaynanasının yaptığı haşhaşlı çöreği yedikten sonra da mutlaka bir Karadeniz türküsü okurmuş.

Hatta bazen paraya kıyıp rakı bile alınırsın. İçme şu zıkkımı, diyenler olurmuş ama o, bütün fıslıtların karşısına dikilmiş. Gözlerini kısıp uzanıp bakışlarla bakarmış her birine.

Onlar da yüzlerini çevirirlermiş hemen. Ayetel Kürsilerle çevrili evlerine kaçırsın, tül perdenin ardına saklanırlarmış.

Bir akşam vakti yangın çıkmış evinde. Elektrik kontağındandır, demişler. Hurdacının özene bezene aldığı eşyalar, çivisini alınının teriyle kaçtığı doğramalar falan hepsi yanmış tabii. İtfaiyenin müdahalesi bile kâr etmemiş, ortalık berbat hâldeymiş. Eşyalar ölmüş, insanlar ölümü bekliyormuş.

Kimseler anlamamış bunu. Gelip gelip hurdacının omzuna dayamışlar ellerini. Verilmiş sadakanız varmış, diye teselli etmeye yeltenmişler. Hurdacı çömeldiği yerden kaldırmamış başını. Cana geleceğine inala gelsin, demişler. Bizimki yine ses etmemiş. Ölümlü dünya, çalışır kazanırsın, diye sırtını sıvazlamışlar ama bir taş sertliğinde duvarın dibine düşen hurdacı sadece fıslıtları duymuş. Arada kalkıp yanık tahtaları evirip çevirmiş bir şey arar gibi. Umutları da evinin duvarları gibi kararivermiş.

Gel zaman git zaman, hurdacıya bir haller olmaya başlamış. Eskisi gibi değilmiş hiçbir şeyi. Her hareketinde mutsuzluk her lafında somurtkanlık varmış. Çalışıyormuş yine çalışmasına ama dedik ya, bir tuhaf olmuş işte.

Sabahın köründe iki tekeri önüne katıp sokak sokak, cadde cadde dolanırmış gün boyu. Her geçtiği yolda biraz daha artarmış yükü, dizleri bükülür, pazıları şişermiş. Çöp tenekesinden çuvala tıktırdığı ıvrır zıvrıklar gibi daha birçok şey de turnak arasına kaçarmış. Koltuk altında ter birikir, üstü başı kirlenirmiş ve her adımda, topuğuna bastığı ayakkabıdan yükselen seslerle birlikte değişirmiş. Bu öyle bir değişimmiş ki bir başka görünmeye başlamış. Hem gayıp âleminde hem de aha işte şuradaki çöpin dibinde durur gibi, etten kemikten bir gölgeyi andırırmış. Küçük çocuklar yanına yaklaşamazmış onu böyle görünce, kadınlar kızlar karşı kaldırıma geçer, köpekler bile bir tuhaf bakarmış. Hurdacıya çatarmış kashlarını. Sigarasından yükselen dumana mırıltılı küfürler ilştirir, öyle salarmış gökyüzüne. Arş-ı âlâ'ya var-sın, ol yaradan bir kıyak yap-sın istermiş. Olmazmış tabii...

Hurdacıyı görenler kâğıt mağıt topladığını sanırmış ama bizimki aslında hayatın peşindeymiş. İki tekerin üstüne yığıldığı artıklar, öyle duygular barındırırmış ki içinde, elini attığı her karton, gözüne değen her demir dile gelir ve kendi hikâyesini anlatmaya başlarmış. Hikâyeler birikip birikip kocaman bir dünya olurmuş sonra. Her iki âlemin haki-kati işte bu tılsımda gizliymiş. Yani terlemesi falan onca yolu yürütmesinden değil, hikâyelerden ötürüymüş. Amma çok hikâyeye dinlemek de zararlıymış, maazallah, insana her türlü çılğınlığı yaptırabilirmiş.

Akşamın yakın eve dönen hurdacıya gündüzden yadigar tek şey kulak çınlamaları olurmuş. Hane halkına selam eder, içeri geçer, bir iki kasek veremez de çekilmiş köşe-

Uğur Köse / resimci

sine. Bir çöp konteynirından denk getirip yanına koyduğu cep radyosu Müslüm'den şarkılar söylerken, kendisi de yüklenirmiş şaraba.

Çoğu insanın haberdar olmadığı bu semtte, hiç kimsenin anlamadığı hüznülerle, durgun gözlerini yıldızlara çakar ve nasırlı, iri parmaklarıyla suratını sıvazlamış. Gençliğini düşündürmüş ara ara, yaptığı hataları eklermiş bunlara, sonra işte parasızlık da takılınca aklına bir kötü olurmuş; ağlamak yerine küfretmeye başlamış.

Bir öğle vaktiymiş sanırım ve günlerden pazarmış. Hurdacı körkütük, üçüncü kattaymış. Nereden bulduysa bir bidon benzin koymuş ayak ucuna. Birkaç bardak şaraba üç beş sigara bağlamış, sendeleyerek kalkmış. Nereye dokunsa siyaha çalıyor, gördüğü kuşlar kafa üstü yere çakılıyor, elini attığı eşyalar çürüyüp örümcek ağlarına sarılıyormuş.

İşte o sıra, tam da o sıra aklından geçenler neymiş, ne düşünyormuş kimseler bilememiş. Semt insanları, yıllardır yaptıkları şeyi bir kez daha yapmak için anlamsız bir mücadele içindeymiş, dünya her zamanki gibi dönüyormuş, gezenler de yerli yerindeymiş, olsa olsa birkaç yıldız eksilmiş, hurdacının kanına kim girmiş?

Bir çılgık kopmuş üçüncü kattan. Mahalledekiler gözlerini korkuyla kaldırıp bakarlardı. Bir sokak geçirmiş.

lar, sokak satıcılarının lafı ağızlarında kalmış, televizyon başında çizgi film izleyen çocuklar irkilmişler oturdukları yerde, anneler bir koşu balkona çıkmış, pencereden sarkıtmişler başlarını.

Bir çılgık kopmuş üçüncü kattan. Kediler park hâlindeki arabaların altlarına sığınmışlar, kulaklarını diken köpekler oldukları yerde taş kesilmişler, süslü püslü kafeslere hapsedilmiş muhabbet kuşlarıysa yem kaplarını devire devire kanat çırpmışlar.

Bir çılgık daha kopmuş. Öyle bir kopmuş ki gidip gökyüzünü kaplamış, sonra da bomba gibi düşmüş orta yere. Dünyadaki bütün ucuz şaraplar dile gelmiş, bütün cep radyoları aynı şarkıyı söylemiş ve çöpe atılan bütün hikâyeler o dakika yarım kalmış.

Bir bidon benzini üstüne döken hurdacı ateşe vermiş kendini. Acıyla bağırarak, yandaki evin terasına çıkmış. Birileri koşup yetmiş de nerden buldularsa bir battaniyeyle sarıp sarmalamışlar her yerini. Ortalığı yanık et kokusu kaplamış. Hava zindan gibi karaymış.

Ölüvermiş sonra hurdacı.

Ölüvermiş çok geçmeden.

İsmi de Murat'mış.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GÖĞE UZANAN ÇAPUT

Geminin güvertesinden gelen sesleri iştirir iştirmez uyanıyorum. Gün doğmaya yakın... Sabahın erken saatlerinde ufak pencereden içeriye dolan ışıklar hayallerimi kurtarmaya yetmez, yeminler olsun. Onunla, gemi seyrimizin son günündeyiz. Bugün, aylar sonra ilk defa karaya çıkacağız. Yine de, bugün, kamarama sızan loş ışığın işimi görebileceğine eminim. Kabul görmeyen bir yönümü geliştirebilmek için ağaç kavuğu büyüklüğündeki kamaramda günde dört saat çalışıyorum. Hafızamı kaybetmiş gibi baştan alarak, yabancılaştırmadan şiirler, hikâyeler yazıyorum.

Kamaramın kapısı sabah saat altı buçuk civarı açıldığında; yatağımı eski hâline, içeriye dolan rüzgârda dağılan saçlarımı eski hâline, etrafa saçılmış kıyafetlerimi katlayıp eski hâline, üzerimdekilileri baştan aşağıya silkeleyip eski hâline getiriyorum. Güverteye çıkan merdivenlerden başımı uzattığımda, karşımda duran çelimsiz halatı görüyor, yüzümde açmış olduğu kapanmaz yaranın, karakterimin düsturunu nasıl değiştirdiğini hatırlıyorum. Diğer tarafta döndüğümde, dümene yaslanmış görüyorum onu ve sormak istiyorum: Yüzümdeki izimden ötürü mü sevemez beni? Göğün araklıklarından denize düşen ışıklar, kahverengi saçlarının üstüne yansıdığında etrafımızı adlandıramadığım bir boşluk sarıyor, o vakit sormaktan vazgeçiyorum. Saçlarının tutamları kirpiklerine değerken güverteden uzakları izliyor, biliyorum, bizi düşlemiyor. O saçları ki... Gece vakti kayalıklardan yuvarlanan bir at misali yıkılabilirim önlerine. Kim uyduruyor, dümen sallamaktan nasır tutmuş ellerim tutulmaz diye, alımdan çeneme kadar yanağımı, hatta hayatımı kaplamış dehşetengiz yaramdan öpülmez diye? Sormaya çekiniyorum.

Dün usturmacaya başını yaslayıp uyuyakaldığında, "Sevemezdin beni gördüğünde, sevmediğini de bilemezdin" diye başlayan bir şiir bırakmıştım sağ elinin avucuna. Yanağının kenarında, kendimi gömmek isteyeceğim güzellikteki gamzesi, o gülümsemeden belirmişti. Bir yastık dayamalıydım oraya belki de, bir şiirden ziyade yüzümü koymalıydım.

Bak, biz bir vazgeçme seyrine konu oluyoruz seninle ve bugün denizin üzerindeki son günümüz. Tahta çubuklardan ibaret sandığımız gemimizde sert rüzgârlarla sağa sola savruluyoruz. Her yanımız yosun ve önlümüzde bir saatlik yolumuz var... Hava poyraza dönüyor, sen usul usul çözerken bizi gönlümüzden bağlayan halatı, gemiyi saat yönüne çeviriyorum. Yörüngemizin değişmesi hangi dalgalardan kurtarıyor bizi, bilsen.

Açılmaması gereken bir zaman diliminde açtım ben yelkeni ve yelkenimin ıstralyasına tutunarak geldim kollarına. Güçlendirme yaması var bumbanın kenarında, çektiğinde yelkeni dengeliyor. Bize ait güçlendirme yöntemleriyse sevgilim, bizi dengelemeye yaramıyor. Benim yüzüm, daha seyrimizin ilk günlerinde eskidi güneşten. Sense dupduru boynunla duruyorsun karşımda hâlâ. Daha hızlı yol almak istiyorsun, her hâlimden belli. Gönderi göğre çekiyorum ve ikinci yelkeni açıyorum. Bu bizi daha hızlı karaya götürecektir. Önlümüzde yolumuz, yolumuzda son üç dakikamız var. Karayı görüyorum. Göğsümdeki cebe yerleştirdiğim, denime yazılarının olduğu çaputu elimle yokluyorum. Sana anlatsaydım yazdıklarımı belki de her şey daha kolay olurdu.

Bak, şimdi karşımda senin göğsünden daha berrak kumlardan yapılmış sahil, kaygan bir iskele ve ağaçlar var. Geminin ön kısmında bulunan çapanın halatını boşluyorum. Yavaşça suya indireceğim bizi, yavaş yavaş denizin içindeki yumuşak kumlara demirleyeceğim hikâyemizi. İskelenin ilerisinde, upuzun bir patika serilmiş. Bir elin geminin direğini sarmış, sağ ayağın bir defa öne atılmaya hakkı varmış gibi inmeyi bekliyor. Yelkeni indiriyorum, göğsümün cebinden çaputu çıkarıyorum. Öylece kendini iskeleye bırakıyorsun. İskele de ardından yıkılmadığına göre, patikaya yol alacaksın. İskeleden sancak tarafına uzanmış, kendini yelkene bükmüş bir ağacın dalına çaputumu bağlıyorum. Birileri okusun, birilerine canı gönülden bir yol olsun diye. Yelkeni tekrar göğre çekiyorum, patika benden uzaklaşıyor. Seninle benim aramda uzaklara kırılmış bir dümen var artık, yıkılmış bir dünya var. Senle

benden, arta kalan yalnızca bir hikâye var.

Nazlı Demet Uyanık

DOĞAL OLARAK

Uzun bir aradan sonra bugün, Üsküdar'ın ufacık bir alanını kaplayan, çocukluğumda salıncaklarında hunharca sallandığım Doğancılar Parkı'na uğradım. Ağaçları, öbek öbek güvercinleri, türlü zekâ oyunları peşindeki kargaları seyrederken aklıma Nietzsche'nin doğa hakkında söyledikleri geldi. Ona göre, doğanın ortasındayken rahat hissetmemizin sebebi, bizim hakkımızda bir fikrinin olmaması.

Bir süre gözlerimi kapayıp doğanın bedenime nüfuz etmesine izin verdim. Hissettiğim şeyi sadece sevgiyle açıklayabiliyorum. (Daha bilimsel başka açıklamaları varsa bile duygularımı göz ardı edecek değilim.) Bir süre sonra, Nietzsche'nin sözü farklı bir boyut kazandı, doğal olarak.

Doğa yalnızca aldırmaz değildir. Aynı zamanda bir aynadır. Bize bizi olduğumuz gibi, çarpıtmadan, yargılamadan geri yansıtır. Sadece onun bir parçası olduğumuz için değil, onda en saf hâlimizi bulabildiğimiz için de huzurlu hissederiz. Bu yüzden insan doğada kendini sevmeyi öğrenebilir.

Parktan çıkıp büyük, yekpare, köşeli şehir katmanının içine daldım yeniden. Doğa gibi kucaklamıyor, boğuyor, eziyor, tehdit ediyordu. Şehrin kaskatı kabuğu, mesela bir orman gibi geçirgen değildi. Bakışlar sivri köşelere çarpıyor, engellere takılıyordu. Sular uzun uzun borulardan akıyor, rüzgâr yalnızca ileri geri esiyordu. Çiçekler bile yol kenarında askerler gibi hizaya girmişlerdi. "Hazır ol!" diye seslenişim geldi, doğal olarak.

Arınmış zihnime türlü dertler doluştu yeniden. Cafcaflı projeler, şaşaalı havalimanları, aşırı köprüler, yapılınlar, yapılmasınlar... Şehir megalastıkça insan küçültüyor, sıkışıyor, yumuşaklığını yitirip geometrik şekiller alıyor. Simitler dörtgene, simitçiler çokgene dönüşüyor. Herkesin herkese sarılabilirliği tarihe karışıyor, yalnızca şekilleri birbirine uyanlara kalıyor. Sevişmekten bahsetmiyorum bile. İlla bahset deseniz de gülesim gelir, yapamam.

İnsanların yaşadıkları şehre dönüştüğünü bir kez daha gördüm. Binalar yükseldikçe sivriliyor, insan da yaşadıkça camlaşıyordu. Çevreye uyum sağlama becerisinden olsa gerek... "Sevgi insana bir nebze de olsa esneklik kazandıran tek şey," diye düşündüm. Aksi halde ÇATIRT diye kırılırdık tam ortamızdan, doğal olarak.

Doğada sevginin en saf halini kaçınılmaz şekilde bulabiliyorsak, mega projelere değil parklara ihtiyacımız olduğu çok açık. Doğayı karşılarına alanların durumunu açıklamaya çalışmaksa bir o kadar anlamsız. "İnsan bunu kendisine neden yapar ki?" diye sormakla yetinebiliyorum, doğal olarak.

Çöp konteynerine takılan simitçi köşeyi dönemedi. Sevgililer sarılamadı. Park ziyaretim sayesinde kulak memesi kıvamımı aldığım için ben eve dönmeyi başardım. Geldiğimden beri seven çokgenleri düşünüp gülüyorum.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rante.org>

ÜTOPYA İLE DİSTOPYA ARASINDA BİR SARKAÇ: BEYOĞLU

Beyoğlu'nu muhteşem günler bekliyor! Kültür sanat-tan arındırılıp gayrimişru merkezine bürünen bu ilçe "düzeler" mi? Öncelikle belirtmeliyim ki Beyoğlu Türki-ye'nin minyatürüdür, hiçbir zaman steril bir yer olmamış-tır. Tarih boyu Beyoğlu'nu yöneten anlayış ülkeyi yönetmiş-tir. Bugün bir "düzeltme" olacaksa bu asla doğrudan politik bir başarının neticesi olmayacaktır.

Peki kime göre, neye göre düzeleceğini nereden bili-yorum? Mesela Nâzım Hikmet'in gençlik şiiri olan "Ağa Camii"nden biliyorumdur belki:

"Havsalam almıyordu bu hazin hali önce
Ah, ey zavallı cami, seni böyle görünce

Dertli bir çocuk gibi imanıma bağlandım;
Allah'ımın ismini daha çok candan andım.

Ne kadar yabancısın böyle sokaklarda sen!
Böyle sokaklarda ki, anası can verirken,

Işıklı kahvelerde kendi öz evladı var...
Böyle sokaklarda ki, çamurlu kaldırımlar,

En kirlenmiş bayrağın taşıyor gölgesini,
Üstünde orospular yükseltiyor sesini.

Burda bütün gözleri bir siyah el bağlıyor,
Yalnız senin göğsünde büyük ruhun ağlıyor.

Kendi elemim gibi anlıyorum ben bunu,
Anlıyorum bu yerde azap çeken ruhunu

Bu imansız muhitte öyle yalnızsın ki sen
Bir teselli bulurdun ruhumu görebilsen!

Ey bu caminin ruhu: Bize mucize göster
Mukaddes huzurunda el bağlamayan bu yer

Bir gün harap olmazsa Türkün kılıç kınıyla,
Baştan başa tutuşsun göklerin yangınıyla!"

Veya:

"Beyoğlu çok bozuldu canım, yürürken ceketinize
haydari buluşması iştin değil."

400 yıldır Beyoğlu'ndayım -tabii o zaman ne bey
vardı ne oğlu- Pera derdik biz (karşı, ora, öte gibisinden)
birkaç bahçeli ahşap ev vardı, şimdi bir yerinde

o kadar. Tarihi yarımada'nın oradan kayıkla geçip oyun-lar oynardık. Beyoğlu o zaman Beyoğlu'ydü! Atla gezerdik
şimdi nerde? O eski hâline, gerçek kimliğine bir dönse.

Önce tek tük artmaya başladı evler falan ama hiç
kayda değer değildi yani şimdiki aklım olsa bir bahçe de
ben çevirirdim. Bilemedik. Bir Galata Kulesi vardı, o da
böyle matah değildi eski püskü bir fener kulesi gibi bir
şeydi. Bir gün yıkılacak, üstümüze düşmesin diye etrafına
ev yapmıyordu buradaki "köylüler". O ara Osmanlı elin-deydi burası ama yok Bizans'ı, Ceneviz'i, Romalı, Roman'ı,
Romen'i, Rum'u, Rumen'i, Rumelilisi derken böyle geçmişin
izleriyle beraber yaşayıp gidiyorduk... Ölüləri şehrin dışına,
Sütlüce tarafına gömüyorduk, hovardalık yapınca tophane
sırtlarında nefis -şimdi Cihangir diyorlar- dutluklar vardı,
orada tenhaya çekilirdik. Yaz oldu mu yüzerek bile döner-dik Balat-Unkapanı arası bir yere.

Neyse günler böyle aktı sonra bir baktım ahşap evle-rin yanı sıra konaklar falan yaptırıyor bu diplomat, elçi
gibi adamlar, böyle bir "kentsel dönüşüm" başladı o ara.
Hem "Eski hâli geri gelsin," diyordum hem de "Buralar prim
yapacak, bir yer kapatmak lazım," diye düşünüyordum ama
genciz tabii dinletemedik. O ara bu Sent Antuan dedik-leri kilise de bitmişti. Daha önce olup da yanan bir kilise
varmış onun yerine yaptı rahiplerle ameleler. Tabii kilise
olunca ziyaret, insan, alışveriş falan oluyor yani. Pazar gün-leri pazar kurmaya başladılar Tophane'nin oraya. "Grand
Rue de Pera" şimdiki İstiklal ile "Voyvoda" şimdiki Banka-lar Caddesi bayagi hareketlenmişti, o ara resmen bir piyasa
olmuştu. Voyvoda ekonomik piyasa, Grand Rue ise sosyo-lojik piyasaya doğru gidiyordu. Yeni nesil artık ata binmek
için ta Kasımpaşa'ya gidiyordu. Kule'nin üstünde bir Mev-levihane vardı oranın ziyaretçileri de arttı. Kuleyi tamir
etmeye başladılar sonra, saraydan demişler "Şu karşı tarafa
bir tophane yapın," onun da inşaatı başladı. Biz de söyleni-yorduk "Pera'yı da şantiyeye çevirdiler resmen... Nerde eski
Pera," diye. Sanki biz öyle dememişiz gibi, denize girdiği-miz yeri doldurmaya başlayıp saray inşaatını da başlatmaz-lar mı! Garabet Balyan diye bir mimar başlattı işi, hop ora-dan da sürüldük. Demek Osmanlı da anladı buraların prim
yapacağını yer kapatıyor...

Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) etrafı zaten
artık aldı yürüdü. İyice... Ne zamandır uğramadığım yerlere
bir baktım ki oho yanan tiyatronun yerine yeni bir şey yap-maya başlamış bile Rum bir mimar. Girişine "Cite de Pera"
yazdılar, şimdi Çiçek Pasajı diyorlar oraya. O da ekim dev-rimi sonrası İstanbul'a gelen Rus ailelerin kızlarının orda
çok saraylarda elbise, şalvar giydirilirdi. Sonra işgal

BEYOĞLU

ALİCE

1475

tattoo

EMASINDA

MÜHÜR MEKAT

Bu Hafta

Boş

Müze

YANA

Yeni Fransız
kültürel ve pers
kültürel sent 30

Orta bulgaria

Dünyanın en büyük

yıllarında İngiliz'i, Fransız'ı bu kızlara musallat olunca gitti çiçekçiler bir bir. Ama pasaj ilk bittiğinde şimdiki AVM denilen şeyin ilk örneği idi, hem de ne estetik ne zarafet. Tabii o zaman da para vardı ama insan paraya sahipti, para insana sahip değildi... Maison Parret ve Vallaur'yın pastanesi, Dulas'ın çiçekçisi, Schumacher'in fırını, Keserciyan'ın terzisi, Acemyan'ın tütcücüsü, Hristo'nun kafesi, Nakumara'nın mağazası ve tabii Yorgo'nun meyhanesi... Etnik, kültürel, dinsel, sosyal manada resmen mikş bir yaşam oldu buralarda, cazibesi arttı epey. Çok şey atılıyor ama her şey o kadar peş peşe oluyordu ki kronolojik sırayla hatırlamam imkânsız. Mesela o aralar "Rue Camondo"da bir merdiven yaptılar, biz gençler kadın vücuduna benzetiyorduk, Art Nouveau merdivenleri. Bir de tünel açıp tramvay yaptı Fransız bir mühendis 1874'te, biz bindik ilk denemelerde onu iyi hatırlıyorum. Tam kurtulmuşuk o yokuşu çıkmaktan ki şeyhülislam fetva verdi "İnsan ölmeden toprağın altına girmez," diye! Birkaç sene sadece hayvan taşıdılar o yüzden. Yap-işlet-devret modeli deyip adamlara tünel yaptırıldı, sonra hayvan taşıttılar, ne gülmüştük ama.

Çiçek Pasajı'ndan sonra bir pasaj furyasıdır iyice arttı. Afrika, Anadolu, Avrupa, Suriye, Hazzopulo...

Tabii İstiklal Caddesi yani Cadde-i Kebir artık resmen 1.5 kilometrelik bir hat olmuştu, tramvay ve Şişli bağlantısı da eklendi. Beyoğlu artık resmen İstanbul'un cazibe merkezi olmuş, çocukluğumuzdaki Pera çok eskilerde kalmıştı. O ara her yer dükkânlar, kafeler, oteller, eğlence yerleri ve kültür sanat merkezleri ile dolmaya başladı. Cumhuriyetli günlere gelmiştik...

İşgalin bitmesi ile hayat normale dönmüştü. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçişle mütereddit azınlıklar da ticari ve sosyal hayatta normale dönmüşlerdi. Hoş başta Beyoğlu olmak üzere Şişli, Beşiktaş, Ortaköy, Samatya, Kadırga, Fener-Balat ve çevrelerinde azınlık değil çoğunluk sayılırlardı. İkinci Dünya Savaşı'nın buhranlı günlerinde bile "sulh politikaları" nedeni ile Beyoğlu'nda kantolar kesilmemiş, elçilikler hareketliliğini yitirmemişti. Hatta dünyanın o hâlinde, İstanbul'da Beyoğlu'nda olmak vahada olmak gibiydi. Beyoğlu eğlence, konaklama, kültür-sanatın merkezi olsa da tersane işçileri, tütün işçileri, perşembe pazarında atölyelerdeki işçiler mahalle hayatının esas unsuru-ruydular.

İkinci savaş Sovyetlerin keskin zaferi ile bitti ama bizim için iktisadi bunalım sürüyor, hatta tırmanıyordu. Bunalımdan bıkan halk değişim isteyerek Demokrat Partili günleri başlatmıştı. Türkiye demokrasi derslerine başlamıştı ama iktisadi gidişat halkta hayal kırıklığı yaratmış, Beyoğlu yine nümayiş alanı gibi olmuştu. İstanbul'un tarihinden dolayı meslek erbabi olan ve dolayısıyla "sermaye sahibi" gayrimüslimler yaşanan sıkıntıların sebebiymişçesine göze batmaya başlamışlardı. Kardeşlik ve hoşgörü ortamı iki partili sistemde en ciddi darbe 1955'te

Eylül'de tam Beyoğlu'nda, tam Çiçek Pasajı girişinde değüstasyonda vandal bir yağmanın fitili ateşlendi (gerçi Şişli'de Haylaz Pastanesi olduğu da söylenir), elleri sopalı binlerce insanı dehşet içinde izliyorduk. Bayrak asılı olmayan her şeyi tam anlamıyla yok ediyorlardı. Kıbrıs meselesinden dolayı dış politika zaten gergindi. O gün bir gazete Sela-nik'te atamızın evinin bombalandığına dair manşet atmış, aynı haber radyoda 13.00 haberlerinde ajanstan geçmişti 7 Eylül gecesi olaylar biterken Beyoğlu'nda hem sermaye ve mülk el değiştirmiş, hem olaylar neticesinde sıkıyönetim tarzı bir ortam yaratılarak protestoların öntü alınmış, hem de toplumun gazı alınmıştı.

Beyoğlu için artık karanlık günler başlamıştı Beyoğlu'nda hızla her binanın üstüne kaçaklar eklendi, her bir mülk 3-5 kez sahip değiştirip tapuları yasallaştı, alt katlar batakanelere dönüldü. Kültür-sanat, eğlence, dans, tiyatro, sinema, zanaat, adabımuşerret yerini arabesk bir pavyon kültürüne, fuhuşa, Yeşilçam tuzak(çı)larına, görgüsüz bir lükse bırakıyordu. Biz, arada kalmış bir şekilde, düzgün birkaç tekteki mekânda hayatın akışını izliyorduk. Darbeler oluyor, her darbe karanlığı biraz daha artırıyor, hoşgörü ve birlikte yaşama ortamını biraz daha bitiriyordu. Eski mert ve adil kabadayılardan yerini bile mafyöz çakallar alıyordu.

Neredeyse 1990'ların sonuna kadar sürdü bu ortam. Dünya ve hayat değiştiççe Beyoğlu da nasibini alıyor, bu kez batakaneler yerlerini sevimli kafelere, rock barlara, türkülerine, kitapçılara ve hatta kültür merkezlerine bırakıyordu. 2000'lerle beraber nezh bir işletmecilik anlayışı filizlenmiş, asayiş sorunları insan sirkülasyonuna rağmen çok azalmış, ara sokaklar değnekçi vb. kişilerden temizlenmiş esnaf otokontrol mekanizmasına dönmüştü. Artık "Beyoğlu'nun arka sokakları" efsanesi yerini kapı önünde oturulup hoş vakit geçirilen arka sokaklara bırakıyordu. Yerel yönetim ve emniyet gibi resmi kurumlarda süreç uyum göstererek sivil topluma ortak projeler üretiyordu... 20 Temmuz 2011 günü (bu gün de tarihe olumsuz olarak geçecek) Beyoğlu 6. Dairesi sokaklardaki masa sandalyeye, işgal kuvvetlerinin duyacağı bir şevke muadil haz ile muamele edip kamyonlarına fırlatıp doldurana kadar.

Şimdi "Beyoğlu'nu düzeltmek" derken ne denmek isteniyor peki? Nereye dönelecek? Benim çocukluğumda dutluk olan, top oynanan Beyoğlu'na mı, gençliğimde sakin ve nezh semte mi? 1923 öncesi Beyoğlu'na mı? 6-7 Eylül öncesi Beyoğlu'na mı? 2000'lerden önceki Beyoğlu'na mı?

Yani kime göre, neye göre?

Bunca yıllık Beyoğlulu olarak diyebilirim ki; bu müşkülpeşent ve pespaye hâli sizi aldatmasın! Her şeye rağmen Beyoğlu'nda hep insan kazandı. Bir ruhu var, ona güveniyorum, onu tanıyorum, o son bitirimdir.

YAYIN YÖNETMENLERİ YAYINEVLERİNİ ANLATIYOR DOĞAN KİTAP

Yayıncılık bir yanıyla dünyanın pek çok yerinde onlarca yıldır benzer dinamiklerden etkilenen, benzer kurallarla yapılan bir iş. Bunu görmek için Faber&Faber Yayınevi'ni anlatan *Untold Story* adlı kitabı tavsiye ederim. 1930 ve 40'ların İngiltere'sinde bir yayınevinin, kitap seçiminden yazar transferine ve telif pazarlıklarına nasıl da bugünün Türkiye'sindeki yayınevlerine benzediğini, bu kitapta okuyorsunuz.

Diğer yandan da Türkiye'de neredeyse her yayınevinin iş yapma, kitapları üretme süreçleri farklı. Görev ve sorumlulukların sınırları, tanımları için belli standartlar yok. Bu, Türkiye'deki yayınevi çeşitliliğinden kaynaklanıyor. Bizde mesela Batılı ülkelerdeki gibi pazarın önemli bir bölümünü yönetip yönlendiren çok büyük yayınevleri yok. Türkiye'de en büyük yayıncı belki yüzde üç paya sahip... Her yıl çıkan on binlerce kitap, yüzlerce irili ufaklı yayınevi tarafından basılıyor ve bu da büyük bir çeşitlilik getiriyor. Her yayınevinin tarzı, yayın listesi ve çalışma biçimi kendi hikâyesine ve tercihlerine göre şekilleniyor.

Benim 'Yayın Direktörü' olarak çalıştığım Doğan Kitap, Türkiye'nin en büyük medya grubunun bir parçası olarak kurulmuş. Geniş bir yayın çeşitliliği barındırıyor. Türk ve dünya edebiyatının sevilen yazarları, çok satan isimleri kadar çok sayıda genç ismin ilk kitapları da burada yayınlanmış. Bugün de böyle yola devam ediyoruz. Ayrıca çok sayıda araştırma inceleme de basıyoruz. Kişisel gelişim kitaplarımızı 'Novus', gençlere yönelik edebiyatı 'DEX' ve iş kitaplarımızı 'CEO Plus' markalarının altında topluyoruz. Bu markaların yayın listelerinin çoğunlukla kendi 'yayın yönetmenleri' tarafından belirlenmesini tercih ediyorum.

Doğan Kitap'ta çeviri kitapların Türkçe kitaplara oranı yarı yarıyadır. Ben dört yıl kadar önce işe başladığımda ilgi görmeyen bazı merak kitaplarını ve dünyada olduğu gibi Türkiye'de de gözden düşen romantik romanları bıraktım. Bunun yerine dünyada güncel edebiyatın beğenilen kitaplarına ağırlık vermeye başladık. Amerika'da, İngiltere'de ödüller alan, listelere giren pek çok roman yayımladık, yayımlıyoruz. Bu kitapların, Türkçe yazılan pek çok iyi romandan daha çok ilgi gördüğü gözlemimi de burada paylaşmak istiyorum. Sanıyorum dünyayı takip eden bir okur kitlesi var ve Batı'da rüzgârı güçlü kitapları okumayı seviyorlar. Margaret Atwood'un iki kitabı ben geldiğimde yayımlanmıştı. Hemen çok sevdiğim *Damızlık Kızın Öyküsü*'nü de alıp daha önce Afa'dan çıkan güzel çevirisiyle yayımladım. Şansıma birkaç ay sonra *Handmaid's Tale* adıyla tanınan romandan uyarlama dizi çıktı ve Atwood Türkiye'de de tanınan bir yazara dönüştü. Atwood ve Murakami'nin yanına yeni isimler de eklemeye çalışıyoruz, Türkiye'de az tanınan William Styron'ın harika iki kitabı, *Sophi'e'nin Seçimi* ve *Karanlık Gözükiünce*'yi de bunun için yayımladık. Doğan Kitap gibi büyük ve çeşitliliği olan yayınevlerinin kataloğunda her tür kitabın bulunması gerektiğini düşünüyorum. Bu nedenle edebiyat listemizde bir eksiklik olan klasiklere başladık. Klasik romanları Türk edebiyatının usta yazarlarının 'sunuş' yazılarıyla yayımlıyoruz. Dünyanın büyük ustalarıyla sevdiğimiz bizim ustaları buluşturan romanların sayısı yirmiyi geçti. Genç markamız DEX'te 'korku klasikleri', çocuk markamız Doğan Egmont'ta 'çocuk klasikleri' okurla buluşuyor.

Yayıncılığa başladığımda uluslararası kitap endüstrisinin bizim gibi ülkeleri nasıl yönlendirdiğini gördüm. Hemen hepsi anglo-sakson ülkelerden sayısız ajans ve fuarlar sistemi bize hep İngilizce kitapları dayatıyor. Türkiye'de farklı dillerin edebiyatı eski yıllara göre belirgin biçimde azaldı. Buna karşı Doğan Kitap'ta Murakami'den aldığımız cesaretle çok sayıda Japon ve Kore romanını, orijinal dillerinden çevirerek yayımladık. Hemen hepsi de ilgi görüyor. Bir yandan Almanca, İtalyanca, Felemenkçe ve Fransızcadan çevirdiğimiz yazarlarımızı da korumak, sayılarını artırmak için uğraşıyoruz...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

fuarlarda özellikle bu anlamda iyi kitaplar seçmeye çalıştım. Ayrıca hem benim kişisel tarihim hem Doğan Kitap'ın geleceği dolayısıyla iyi tanıdığımız gazeteci-arştırmacı yazarların da kitaplarına özel önem verdik. Türkiye'nin sosyo politik analizleriyle tanıdğı Selçuk Şirin'in eğitim kitabı, Murat Yetkin'in tarih kitapları, Saygı Öztürk'ün tarikat arştırması böylece yayımlandı. Psikoloji sağlık ve eğitim alanlarında da çok iyi listeler oluşturduğumuzu düşünüyorum. Bu ay itibarıyla 'Logos' adını verdiğimiz bir tür 'bilim-arştırma' dizisine başladık. Kimisi Nobel ödüllü almış yazarların kitapları, bu dizi altında okurlarla buluşacak.

Türkçe edebiyat bir dönüşüm geçiriyor. Evet hâlâ on, yirmi yılın çok satan isimleri listelerin en tepesinde. Bizde de Zülfü Livaneli, Elif Şafak, Canan Tan, Hakan Günday gibi kendi okurunu oluşturmuş pek çok yazar var. Ama mesela Oyuncu Anne olarak tanıyıp merak ettiğim Şermin Yaşar'ın harika öyküler yazdığını fark ettiğimde bile onun Türkiye'de yüz binin üstünde satan bir öykü yazarı olacağı aklıma gelmemiştir, bunu itiraf etmeliyim. Ya da yılların psikoloji romanları yazarı Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'nun da bu kadar çok okunacağını tahmin etmedim. Tıpkı onlar gibi yazdıklarını sevdiğimiz, okurlarıyla kurdukları ilişkiyi

önemsemediğimiz için, pek çok yeni isim Doğan Kitap çatısı altında buluşuyor ve buluşacak...

Özellikle genç yazarlarımız beni en çok mutlu eden işimiz oldu, oluyor. Şimdi bana ayrılan yer yetmeyeceği ve açıkçası birinin bile adını unutmaya riskini göze alamayacağım için isimlerini sıralayamıyorum ama ister biyolojik yaş ister yazarlık yaşı, fark etmez, genç ve yeni isimleri Doğan Kitap'ın son yıllardaki en büyük zenginliği. Bu yazarların kimisi Türkiye'nin farklı coğrafyalarından evrensel bir dil tutturup başka ülkelerde de çok ilgi gören, kimisi yaşadığımız hayatın karabasanlarından bazen sert, bazen ironik bir edebiyat üretiyor.

2020'de okurlara buluşturacağımız yeni yazarların bazıları yine genç ve bilinmeyen bazıları da bugüne kadar farklı yayınevlerinden kitapları çıkmış ama çok sevilen isimler olacak. Tabii Nedim Gürsel'den Zülfü Livaneli, Şermin Yaşar ve Gülseren Budayıcıoğlu'na tanıdık isimlerin yeni kitapları da yolda. Milli Mücadele sürecindeki önemli aşamaların yüzüncü yıllarını kutladığımız bir dönemdeyiz. Bunun için de hazırlıklarımız var, bu alanda daha önce yazılmış çok iyi kitapları ve yeni arştırmaları okurlarla buluşturacağız.

CEM ERCİYES'İN KAFKAOKUR TAKİPÇİLERİ İÇİN SEÇTİĞİ KİTAPLAR

Değersiz Bir Hayat
Hanya Yanagihara

Kuzey Suları
Ian MacGuire

Benim Büyük Aşkım
Gabriel Tallent

Karanlık Gözükünce
William Styron

Hirsiz
Fuminori Nakamura

AŞK

A S K

ÖYLE HEYECANLI BİR ŞEY Kİ;
ONUN YANINDAYKEN
İÇİM KIPIR KIPIR OLUR,

HER YAŞTA
KENDİMİ ÇOCUK
HİSSEDER,

AYAKLARIM YERDEN
HAVALANIR, GÖLGEMİN
KAYBOLUSUNA ŞAŞIRIRIM.

O GÜLÜMSEDİKÇE
DÜNYAM DEĞİŞİR,
İÇİMDE KIPIR KIPIR

KARINCALAR YÜRÜR.
HEM GIDIKLANIR HEM DE
ONU KAYBETMEYE
KORKARIM.

İŞTE KALBİN YOK OLUŞU
BÖYLE BAŞLAR.

NİMET

Hayatımda en sevdiğim insanlardan biri canım anneannemdi. 88 yaşındaydı. 2012 yılının karlı bir gecesinde, iki kolumun arasında ilk kez duyduğum bir hırıltıyla terk etti o güzel ruhu bedenini. Varoluşuyla hiç bilmediğim kusursuz bir ton kattı renk paletime, gidişiyse sözcüklerle anlatamadığım derin bir öğreti işledi benliğime. İkisi için de sonsuza dek minnettarım. Son derece güçlü, hani eskilerin "hükümet gibi kadın" dedikleri tipte ve karakterde bir kadındı. Annesi ve kız kardeşleriyle Sakız Adası'ndan göç etmişler, mübadele sırasında askerler kızlara tecavüz ediyorlarmış. Bu yüzden hem anneannem hem kardeşleri yüzlerini turnaklarıyla çizip kanatmışlar ki çirkin gözüksünler. İlk evladını bebekken kaybetmiş. Dedemi, annem 18 yaşındayken. Bolluğu da görmüş, yokluğu da. Annem hep anlatır, babasını kaybettikten sonra işler sarpa sarmış. Anneannemin kürküne sarınıp ısınmışlar paralarını idareli kullanmak için. Hayatı boyunca her fırtınaya göğüs germiş, haksızlığa, yanlışla kafa tutmuş bir kadın o. 87 yaşında hâlâ elleri titrese de şömineye odununu attı, ateş yanana kadar uğraştı, o arada gidip nasıl olduğunu hiç anlamadığım bir şekilde 3-4 çeşit yemeğini hazırladı. Uzun ve sancılı bir hastalık süreci yaşamadı çok şükür. Hep dua ettiği gibi, kimseye muhtaç olmadan, yatağa bağlı kalmadan göç etti buralardan. Son zamanlarına doğru bir gün, yürürkendi sanırım, "Of," dedi, ki hiç huyu değildir. "Anneanne," dedim. "Of deme, Oh de." Derin bir oh çekip güldü. Sonra ne zaman oflarsa ya göz göze geldik, ya da sadece ne diyeceğimi bildiği için "oh'a çevirdi tepkisini.

Baktığında değişen tek bir harf. Hatta yer değiştiren çizgiler. Ama öyle kıymetli ki... "Of" dedirten zihnin, "Oh" demek isteyen kalbin ve ah bu değişikliği yapmaya karar veren sen o kadar kıymetlisiniz ki. Şimdi bir tuş hayal et. En basit elektronik aleti çalıştırmak için of'u on'a getiririz hani, bir tuş vardır, işte öyle bir tuş hayal et. Bunun bir yanı "Of" bir yanı "Oh" olsun. Biz insanlar, bu tuş oh'a basılı şekilde geliyoruz dünyaya. Ne zaman büyüme başlıyoruz, irili ufaklı ilk travmalar vuku buluyor, işte o tuş böyle ağır ağır of'a dönüşür. Hem de kalıcı olarak. Ancak çok istediğimiz şeyler olduğunda ya da fiziken bir yorgunluk, hastalık atlattığımızda kısa süreli olarak oh'a basılıyor, sonra yine hızla of. Arkadaşım diğer arkadaşıyla oynuyor. Of. Sınavdan kötü not aldım. Of. Herkesin boyu uzun ben kısayım. Of. Sivilcelerim çıktı. Of. O kız bana bakmaz. Of. Babamla annem tartıştı. Of. Kilo aldım. Of. İş yükü. Of. Dersler. Of. Kötü notlar, unutulmuş ödevler, teslim tarihi geçen projeler, kötü geçen sunumlar, sağlık problemleri, insanların senden beklentisi ve senin yapmak istediklerin, kararsızlıklar, yanlışlar, pişmanlıklar... Of. Of! Of ki ne of! Bu iki harfle çıkardığımız ses sıkıntının, bıkkınlığın, bunalmanın, yorulmanın, olan her neyse daha fazla olmamasını istemenin iki harfle ağızdan havaya karışmasıdır.

Nötr bir ruh hâlindeyken bir deneyin of çektiğinizde nasıl bir his geliyor içinize? Olumsuz olsa gerek. Bu yazıyı okuduktan sonra günün kalanında, yatağa girene kadar dinleyin kendinizi, bakın nelere, ne sıklıkla ofluyorsunuz. Bir de of tiryakiliği var tabii, onu iyi ayırt etmek lazım. Öyle insanları iyi ayırt etmek lazım. Siz onlardan biriyseniz yarından tezi yok yüzünüzü güneşe dönmeniz lazım. Yakın çemberinizde bu insanlardan var ise nazik nazik, hissettirmeden bir elekten geçirmek, tatlı tatlı uzaklaşmak lazım. Hayat bu, herkes gibi sen de bir defa geliyorsun zira. Bilinçli bir çabayla, emekle, kıran kırana bir mücadeleyle o tuşu oh'a getirmeyi, ama her gün, yılmadan bunu denemeyi alışkanlık hâline getirebilersen eğer sonrası çok daha kolay oluyor. Hani bazı insanlar vardır, yanlarındayken her şey daha bir güzel gelir, an daha bir uzun, rüzgâr daha bir tatlı, etmek daha bir lezzetli olur. Muhtemelen o kimselerin oh tuşu aktiftir, sık sık 'oh' der, şükreder, memnun olurlar. Ne benzersizdir birliktelikleri. Sen de öyle birinin yanındayken oh tuşundan nasibini alır, "Hakikaten bu gün bulutlar ne güzel," der, fark etmeden farkında bir hâle geçersin.

İstersen sen de onlardan olabilirsin. Of çekilecek şeyler bitmiyor, liste uzadıkça uzuyor, her gün yeni bir haber daha fil gibi oturuyor göğsümüze. Of da pek tabii oh kadar insani, gerçek ve doğal. Lakin büyük müdür kötü iyiden? Keyfini bir anlık kaçıran gelişmeler eksiltir mi koca bir güzel günü? Oh hükmene galip olmalıyken neden zafer turu atan hep of olsun ki? Küçük Kara Balık'ın da dediği gibi: "Balıkların çoğu yaşlandıkları zaman ömürlerini boşu boşuna geçirdiklerinden yakınır. Sürekli sızlanır, lanet okur, her şeyden şikâyet ederler. Ben bilmek istiyorum; gerçekten de yaşamak dediğimiz şey şu bir avuç yerde yaşlanıncaya kadar dolaşp durmaktan mı ibaret; yoksa dünyada başka çok daha güzel şeyler mi var?"

Varoluşuyla hiç bilmediğim kusursuz bir ton kattı renk paletime, gidişiyse sözcüklerle anlatamadığım derin bir öğreti işledi benliğime.

YILBAŞI

Ayak koyma yeri kırık bir bar taburesi üzerinde yeni yılın gelmesini bekliyorum. Hınca hınc dolu barda bir tek ben eğlenmiyorum. Nasıl eğleneyim? Milim ilerlemeden bir yıl daha bitiyor. Tek yapabildiğim nefes almak ve içmek. O ikisini de ne kadar düzgün yapabildiğim meçhul. Gelecek yıldan bir beklentim yok. Nefes alsam, günde birkaç kadeh içebilsem karaciğerim beni yarı yolda bırakmasa yeter. İnsanlar neden eğleniyor onu da hiç anlamış değilim. Kara bulutlar habercisi değil mi? Yine kötülük galip gelecek. Yeni yılın daha karanlık olduğunu bir tek ben mi hissediyorum? Adalet yok, eşitlik yok... Zulüm ve acı geliyor. Sadece vicdansızlar mutlu, bir tek onlar memnun yeni yıldan. Cepleri dolu, elleri kirli... Arabaları da burunları gibi büyük... Zaten kaybolan mütevazılık yeni yılla birlikte artık görünmez olacak. Tüm erdemler tarih olmuş. Tek ölçüt "para". Bu ölçüte göre ben yılın en başarısızıyım. Sadece bu yılın değil bir öncekinin ve ondan öncekinin de...

Kadersizliğim koca barda ayak koyma yeri kırık tek taburenin bana denk gelmesinden belli değil mi? Gel de yeni yıl da iyimser ol. Belki de abartıyorum ama ayak koyma yeri kırık bar taburesinde oturmak kadar rahatsız bir durum olamaz. İnsan ayaklarını nereye koyacağını bilemiyor. Öylece sallanıyorlar boşlukta. İlk oturduğunda rahatım sanıyorsun ama bu bir yanılsama. Taburenin kenarları adamın baldırlarına batıyor. Ama kalkman için de yeterince acı vermiyor. Süründürüyor. Tıpkı hayat gibi... Her şey ilk başta yolunda gidiyor. Sonra, yavaş yavaş canını yakmaya başlıyor. Acelesi yok. Tabureden kalkmanı istemiyor çünkü... Sen neyin canını acıttığını bile anlayamıyorsun. Bir rahatsızlık durumu ve boşluk-taki ayaklar gibi oradan oraya savrulma...

İnsanın ruh hâli böyle olunca özel günleri hiç sevmiyor. Ben ne bayramları ne doğum günlerini ne de yılbaşı gecelerini severim. Bu günleri sevmenin sırrının insanın ailesi olduğunu düşünüyorum. Benim için "aile" çocukken en sevdiğim, gurur duyduğum ama büyüdükçe büyüsunü kaybeden bir kelime. Bayramlar, seyranlar sadece bir tiyatro. Gerçekte kimse diğeri merak etmiyor. Dertine ortak olmak istemiyor. İşte bu yüzden tüm özel -ve özel olmayan- günlerde tek başıma içiyorum. En azından bu ucuz gösteriden kurtulmuş oluyorum.

Yeni yılda herkes sanki daha erken sarhoş oluyor. Ben hızlı gidemiyorum. Paramı idareli kullanmak zorundayım. Ne tuhaf. Küçük bir kâğıt parçası için tüm bu mücadele, hırs, savaş... "Para" olmayınca ailesi bile farklı bakıyor adama. Boşuna demedim sadece çocukken aile olunur diye. Çocukken para denklemde değil de ondan... İnsan büyümeye görsün. Para tek kriter oluveriyor. Zengin olunca insanı babası bile daha çok sevir. Çocuğunun derdiyle uğraşmayacağı için gizliden gizliye mutlu oluyor.

Gecenin en çekilmez anı geldi. "On"dan geriye sayıyorlar. Sanki bir halta yarayacakmış gibi... Barda geri sayıma bir tek ben eşlik etmiyorum. Artık yeni yıla da girdiğimize göre son kadehi içmenin vakti geldi. Ayak koyma yeri kırık taburede arka cebinizden cüzdanınızı almak, deveye hendek atlatmaktan daha zormuş. Neredeyse tepe üstü yuvarlanıyordum. Bar-mene bir içki söylüyorum ve cüzdanımı açıyorum. İçindeki son parayı ona veriyorum. Cüzdanda sadece birkaç madeni para ve bir hafta önce aldığım piyango bileti kalıyor.

Yılbaşı gecelerini sevmesem de her sene tekrarladığım bir rutinim var. O da büyük ikramiye için piyango bileti almak. Her seferinde tam bilet alıyorum. Hayatımda sadece bir kez rastlayacak bu şans kimseyle paylaşmaya niyetim yok. Son yıllarda ikramiye bana çıkarsa nasıl harcayacağıma dair detaylı planlar yapıyorum. Parayı hangi bankaya yatıracağımı, nasıl teslim alacağımı etraflıca düşünüyorum. Değişmeyen tek kuralım sabaha kadar asla çekilişin sonucuna bakmamak. Yılbaşı gecesinde mutlaka ikramiyeyi kazandığımı hayal ederek uykuya dalarım. Çekilişten aylar önce hazırlıklara başlarım. En zevkli ve benim en sevdiğim kısım hangi arabayı alacağıma, hangi evde oturacağıma karar vermektir. Saatlerimi internetin karşısında bunları arayarak geçiriyorum. Her sene ilgi duyduğum ev ve araba değişiyor. Bazı yıllar bahçeli bir villa, bazı yıllar da boğaz manzaralı bir daire hayal ediy-

Yıldırım Altın

rum. Değişmeyen tek şey benim her yıl büyük ikramiyeye hazır olmam. Hayatımda bu kadar detaylı planladığım bir konu daha yok.

Bu sene her zamankinden daha hazırım. Çünkü maddi olarak en zorlandığım yılı geride bırakırken tek ümidim bu piyango bileti. Cüzdanımda kalan tek kâğıt parçası... Son kadehimi içip ayağa kalktığımda normalden az içtiğimi fark eden barmen hemen yanıma geliyor.

"Abi daha erken. Nereye gidiyorsun?"

"Mecburen," diyorum. Paramın kalmadığını işaret ediyorum.

"Bekle," diyor ve barın altından yeni açılmış, üstünden en fazla iki kadeh alınmış bir viski şişesi çıkarıyor. Şaşıyorum.

"Abi cüzdanında piyango bileti gördüm. Eğer o bileti bana verirsen bu şişe senin," diyor.

"Şişenin değeri bileten çok fazla."

"Olsun abi. Bu yıl biletle almamaya karar vermiştim ama içim içimi yiyor."

Gülümsedim. Barın üstünde duran şişeye baktım. Yılbaşı gecesi için fazla ayıktım ve şişe bana çok çekici görünüyordu. Viskinin de bir tütüşü vardı. İçim içimi yediydi.

inandırarak bileti tüm hayallerimle birlikte takas ettim.

"Numaralara bakmayacak mısın?" diye sordum.

"Ben hep ertesi günü bakarım abi. En azından bir gece hayalini kurayım."

Şanslıydım. Piyango konusunda takıntılı tek kişi olmamam sayesinde istediğimden fazla sarhoş olabilecektim. Şişenin yarısını geçtiğimde artık kıvama gelmiştim. Bilinç akışım yavaşlamış, dertlerimin hiçbirini düşünmez olmuş, saçma bir gülümseme gelip yüzüme oturmuştu.

Ertesi sabah eve nasıl geldiğimi ve kendimi koltuğa nasıl attığımı hatırlamıyordum. Dibinde bir parmak kalan şişe sehpanın üzerindeydi. Doğrulduğumda hâlâ başım dönüyordu. Şişeyi barmenden aldıktan sonra kendi kendime ikramiyenin kime çıktığına asla bakmamaya söz vermiştim. Televizyonu açıp ayılmaya çalıştım. Kanallalar arasında dolaşırken piyangonun hangi numaralara çıktığını gösteren habere denk geldim. Kendime söz vermiş olsam da kanal değiştirme tuşuna bir türlü elim gitmedi. Alt yazıda, ikramiyenin çeyrek biletle çıktığı yazıyordu. Sehpadaki şişeye uzandım ve bir dikişte bütün viskiyi, çivi çiviye söker diyerek mideme indirdim. Dün geceki karlı takasın son damla-
bana kanımı taşıması / en sıkıcı bir oyunun istiyordum.

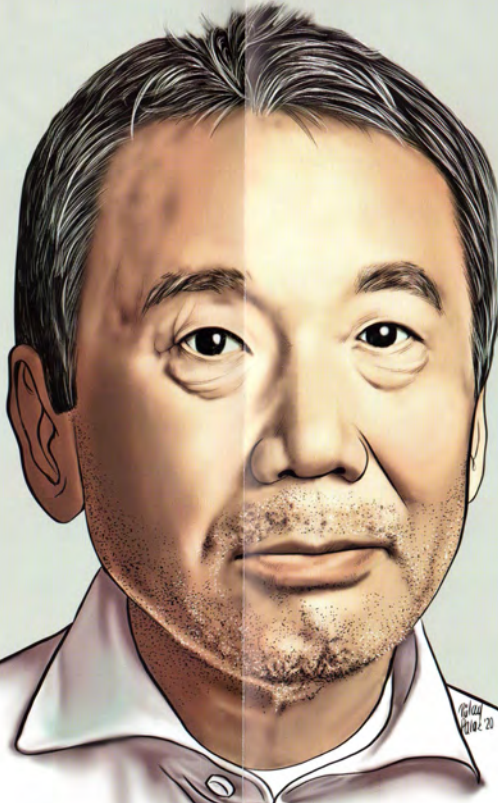
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

ASOSYAL DEĞİLİM
İNSAN SEVMİYORUM

Yapıyınızдық. Dünyanın kıyısından aşağı atılmış gibi.

Haruki Murakami

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GEORGES PEREC

Uzunca bir süre kendine sığınaklar kurup yıktın: düzen ya da eylemsizlik, başıboş sürüklenme ya da uyku, geceleyin devriye gezmeler, yansız anlar, gölgelerin ve ışıkların kaçı. Daha uzun bir süre kendine yalan söylemeyi, kendini sersemleştirmeyi, kendi oyununa gelmeyi sürdürebilirsin belki. Ama oyun bitti, büyük şenlik, ertelenmiş yaşamın yalancı sarhoşluğu bitti. Dünya yerinden kıpırdamadı ve sen değişmedin. Kayıtsızlık seni farklı kılmadı.

Ölmedin. Delirmedin.

Felaketler yoktur, başka yerdedirler. Ufacık bir bela seni kurtarmaya yeterdi belki de: Her şeyini kaybederdin, savunacak bir şeyin olurdu, ikna etmek için, duygulandırmak için söyleyecek sözcüklerin olurdu. Ama sen hasta bile değilsin. Ne gündüzlerin ne de gecelerin tehlikede, gözlerin görüyor, ellerin titremiyor, nabzın düzenli, kalbin çarpıyor. Eğer çirkin olsaydın, belki çirkinliğin gözalıcı olurdu, oysa çirkin bile değilsin, ne kambursun, ne kekeme, ne çolak, ne kötürüm, topal bile değilsin.